

RAPPORT

Holdninger til eldre 2013

- En temperaturmåling på folks syn på eldre i og utenfor arbeidslivet

Statens seniorråd

Forord

Statens seniorråd er opptatt av at eldre ikke utsettes for usaklig forskjellsbehandling. Diskriminerende atferd er ofte et resultat av holdninger basert på fordommer og lite kunnskap. Vår erfaring er at aldersdiskriminering forekommer både i og utenfor arbeidslivet. Vi mener det er behov for mer kunnskap om folks holdninger til eldre. Derfor tok vi initiativ til denne undersøkelsen. Vår ambisjon var å få en temperaturmåling – ikke en full diagnose - på nordmenns holdninger til eldre. Vi håper at vi med denne undersøkelsen kan inspirere forskningsmiljøer til å gå i dybden på fenomenet aldersdiskriminering.

Vi er takknemlig for at Pensjonistforbundet bidro til å finansiere datafangsten.

Oslo, 15. april 2013

Ivar Leveraas
Leder av Statens seniorråd

Sammendrag

Statens seniorråd står bak denne undersøkelsen. Formålet var å foreta en temperaturmåling på folks syn på eldre i og utenfor arbeidslivet, samt se om det er behov for mer og grundigere kunnskap om holdninger til eldre og aldersdiskriminering. Undersøkelsen ble gjennomført på telefon i februar 2013 blant et representativt utvalg på 1000 personer. Respondentene ble bedt om å ta stilling til hvor enig eller uenig de var i 14 påstander om eldre.

Positive holdninger til eldre

Undersøkelsen viser at nordmenn har overveiende positive holdninger til eldre. Det er flere som gir uttrykk for positive enn negative holdninger til eldre. Det gjelder for alle aldersgrupper, begge kjønn, alle inntektsgrupper og alle utdanningsnivåer. Det er svært få som kan sies å ha et sett med negative holdninger overfor eldre, dvs. at deres svar på flere påstander er gjennomgående negative overfor eldre. Svar på en påstand som tilsynelatende kan oppfattes som en negativ holdning overfor eldre, avkreftes som regel ved at samme respondent på en annen påstand avgir svar som kan tolkes som en positiv holdning overfor eldre.

Aldersdiskriminering forekommer

Overveiende positive holdninger overfor eldre blant et flertall av befolkningen, betyr imidlertid ikke at aldersdiskriminering ikke forekommer. Respondentene ble bedt om å ta stilling til to påstander om omfanget av aldersdiskriminering, en om arbeidslivet og en generell.

Om lag 3 av 10 gir uttrykk for at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert i arbeidslivet. Alder, inntekt og utdanningsnivå påvirker hvor berørt og opptatt man er av aldersdiskriminering i arbeidslivet. Blant dem som mener at aldersdiskriminering er et problem i arbeidslivet, er det en overvekt av kvinner, personer over 50 år, personer med kort utdanning og personer med lav inntekt.

Det er også om lag 3 av 10 som mener at aldersdiskriminering er ganske vanlig i Norge. Respondentenes alder påvirker ikke deres syn på omfanget av aldersdiskriminering generelt, men det gjør kjønn, inntekt og utdanningsnivå. Kvinner, personer med kort utdanning og personer med lav inntekt, er overrepresentert blant dem som mener at aldersdiskriminering er ganske vanlig i Norge.

Behov for mer kunnskap

Denne undersøkelsen er en temperaturmåling på folks holdninger til eldre og forekomsten av aldersdiskriminering. Den viser at holdningene er positive, men også at diskriminering av eldre forekommer. Derfor er det behov for mer kunnskap om holdninger til eldre og aldersdiskriminering.

INNHOOLD

FORORD	2
SAMMENDRAG	3
INNHOOLD	4
1. INNLEDNING	5
1.1 Aldersdiskriminering.....	5
1.2 Holdninger	5
1.3 Metode.....	6
1.4 Formuleringer i rapporten.....	8
1.5 Rapportens deler	8
2. RESULTATENE	9
2.1 Ved nedbemanninger bør ansatte som har rett til å motta pensjon osv.....	9
2.2 Arbeidstakere over 50 år har ofte større problemer med å omstille seg osv.....	11
2.3 Arbeidstakere over 50 år gjør som regel en like god jobb osv.....	13
2.4 Arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker osv.....	15
2.5 Arbeidstakere over 50 år blir ofte diskriminert i arbeidslivet.....	17
2.6 Personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil.....	20
2.7 De fleste eldre kan lære seg nettbank.....	22
2.8 Personer over 80 år bør ha samme rett til kostbare helseoperasjoner osv.....	24
2.9 Det burde være flere pensjonister i kommunestyre og fylkesting osv.....	27
2.10 Pensjonister utfører ofte nyttige oppgaver for andre.....	29
2.11 De fleste pensjonister har ganske dårlig råd	31
2.12 De fleste pensjonister har god helse	33
2.13 Pensjonister fortjener å trekke seg tilbake og nyte livet osv.....	36
2.14 Diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge	38
3. KORRELASJONER	41
3.1 Hypotese 1	42
3.2 Hypotese 2	43
3.3 Hypotese 3	44
3.4 Oppsummering hypotese 1-3.....	44
3.5 Hypotese 4	45
3.6 Hypotese 5	46
3.7 Hypotese 6	46
3.8 Hypotese 7	47
3.9 Hypotese 8	48
3.10 Hypotese 9	49
3.11 Hypotese 10.....	50
3.12 Hypotese 11.....	51
3.13 Oppsummering hypotese 4-11	51
3.14 Oppsummering kapittel 3	52
4. OPPSUMMERING	54
4.1 Holdninger overfor eldre.....	54
4.2 Forekomsten av aldersdiskriminering.....	55
4.3 Konklusjon	56

1. Innledning

Statens seniorråd mener det er behov for mer kunnskap og forskning om aldersdiskriminering. Derfor tok rådet initiativ til denne undersøkelsen. Formålet med den er å kartlegge noen holdninger overfor eldre i og utenfor arbeidslivet. Ambisjonen er å gi en temperaturmåling – ikke en full diagnose - på nordmenns holdninger til eldre.

Seniorrådgiver Eyvind Frilseth i sekretariatet for Statens seniorråd har utformet undersøkelsen, sammenstilt, analysert og tolket resultatene, og skrevet denne rapporten. Opinion Perduco foretok telefonintervjuene (datafangsten) i februar 2013. Datafangsten ble finansiert av Statens seniorråd og Pensjonistforbundet med en halvpart hver.

1.1. Aldersdiskriminering

Aldersdiskriminering er et emne som få kjenner til, få føler eller vet at de er berørt av, og som i liten grad er kartlagt, særlig utenfor arbeidslivet. I litteraturen fremheves manglende forståelse for fenomenet som ett særlig kjennetegn ved denne type diskriminering. Alder oppleves i langt større grad som et saklig diskrimineringsgrunnlag enn andre diskrimineringsgrunnlag, for eksempel når det gjelder stemmerett, kjøp av alkohol, rett til å få og beholde førerkort og rett til pensjon. Det er likevel slik at det ofte vil være et verdispørsmål om noe er saklig forskjellsbehandling eller om det er aldersdiskriminering.

Diskriminering av eldre utenom arbeidslivet har sjelden formell eller institusjonell karakter, for eksempel i form av regler om at personer over 70 år ikke har lov til å bo i et borettslag e.l. Diskrimineringen kommer heller til uttrykk i negative og gale antakelser om eldres kompetanse, kognitive og fysiske funksjonsnivå og livskvalitet. De negative antakelsene medfører paradoksalt nok ofte en rekke positive holdninger og handlinger overfor eldre, for eksempel ved at man tilbyr særtiltak eller hjelp eldre ikke behøver.

Aldersdiskriminering i arbeidslivet skjer både formelt og uformelt. Øvre aldersgrenser tar ikke individuelle hensyn til egnethet, men slår kategorisk fast at alle over en gitt alder ikke lenger er skikket til å fortsette å arbeide. Ansatte med lovmessig rett til å beholde en stilling kan oppleve å bli presset ut, for eksempel ved å bli oppfordret til å ta sluttpakke ved nedbemanninger. Eldre jobbsøkere opplever ofte at de ikke blir kalt inn på intervju til stillinger de er kvalifisert for. Andre forblir i nåværende jobb, fordi de tror eller har erfart at det er vanskeligere for eldre arbeidstakere å bytte jobb.

Aldersdiskriminering skjer ikke kun overfor eldre, men også blant dem. Eldre tar opp i seg rådende holdninger og legger begrensninger på eget eller andre eldres liv, for eksempel ved å definere seg som å være i veien for yngre arbeidstakere i arbeidslivet eller yngre folkevalgte i politikken.

Diskriminering av eldre kan være vanskelig å avgrense og oppdage, fordi den ofte skjer sammen og samtidig med diskriminering på andre diskrimineringsgrunnlag, for eksempel kjønn, etnisitet eller funksjonshemninger.

1.2. Holdninger

Holdninger kan ikke observeres direkte, men må avledes av personers observerbare synspunkter, følelser eller (sannsynlighet for) atferd. Eksempelvis antar man at en person er rasist om vedkommende:

- kommer med nedsettende meninger om personer tilhørende en gitt rase, og/eller
- tilsynelatende blir mer aggressiv overfor en mørkhudet person enn en hvit person (og alle andre omstendigheter ellers er like), og/eller
- utfører en handling vi definerer som rasistisk (f.eks. nekter mørkhudede adgang til et utested)

Sammenhengen mellom holdninger og handlinger er kompleks. Mennesker har behov for å være konsistente (faste/gjennomgående/konsekvente), dvs. å unngå såkalt *kognitiv dissonans*. De vil være enig med seg selv og ønsker derfor et samsvar både mellom sine holdninger og mellom sine holdninger og sin atferd. Holdninger er derfor som regel en god prediktor for atferd. Det komplekse ligger (blant annet) i to forhold:

1. For det første er det ingen automatisk sammenheng mellom en gitt holdning og en gitt handling: En rasist kan ha et godt forhold til sin indiske nabo og man kan mene at Ferrari er en fin bil uten å ha planer om å kjøpe en selv. Det er ikke gitt at personer med en bestemt holdning har muligheter til å handle ut fra den.
2. For det andre er ofte årsaksforholdet motsatt av det man skulle tro, dvs. at holdninger kan være et resultat av egne handlinger. Holdningene tilpasses atferden, fordi man ønsker konsistens mellom atferd og holdning.

I holdningsundersøkelser bør man derfor være særlig bevisst på om respondentene forholder seg til kun hypotetiske problemstillinger, eller om det er problemstillinger der de selv kan knytte handlinger til holdninger og/eller tidligere har begått handlinger som kan påvirke deres holdninger. Hvis man for eksempel fremmer en påstand om stillingsvern i arbeidslivet, så vil en sjef som har reell mulighet til å si opp en ansatt og/eller allerede har gjort det, kanskje gi et helt annet svar enn en student som ennå ikke har begynt i arbeidslivet.

1.3. Metode

Et landsrepresentativt utvalg på 1000 personer er intervjuet på telefon og bedt om å ta stilling til i alt 14 påstander. Utvalget er plukket på bakgrunn av fire variabler: Kjønn, alder, inntekt og utdanning. Det omfatter:

- 499 kvinner og 501 menn (50/50 prosent)
- 241 personer mellom 18 og 30 år (24 prosent)
167 personer mellom 30 og 39 år (17 prosent)
178 personer mellom 40 og 49 år (18 prosent)
414 personer over 50 år (41 prosent)
- 154 personer med husholdningsinntekt under 401.000 kroner (15 prosent)
200 med 401.000-700.000 kroner (20 prosent)
235 med 701.000 og 1 million kroner (24 prosent)
184 med husholdningsinntekt over 1 million kroner (18 prosent)
- 116 personer med kun grunnskole (12 prosent)
347 med kun videregående skole (35 prosent)
235 med høyere utdanning 1-3 år (24 prosent)
293 med høyere utdanning på minst 4 år (29 prosent)

Resultatene må tolkes innenfor feilmarginer på +/- 1,4 - 3,1 prosentpoeng for hovedresultatene. Feilmarginene for undergrupper er større.

N=1000 for alle figurer og tabeller i kapittel 2 og 4. I kapittel 3 fremgår det av tabellene hvor mange respondenter som utgjør datagrunnlaget.

Det er benyttet en *Likert-skala* med 5 svaralternativer + «vet ikke»:

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand?

Personer over 75 bør miste retten til å kjøre bil.

- Helt enig
- Nokså uenig
- Både og
- Nokså enig
- Helt uenig
- Vet ikke

Påstandene veksler mellom positive og negative formuleringer for å unngå svartretthet, dvs. at respondenten underveis blir mindre engasjert og svarer likt på alle påstander. De er uten negasjoner (ordet *ikke*), fordi respondenter forvirres av retningen på påstander når *ikke* brukes. For å sikre at respondentene kan ta aktivt stilling og differensiere sine synspunkter, er påstandene formulert med modale hjelpeverb (bør, burde) og modererende adjektiv (flere, fleste, ofte, oftere, m.fl.), for eksempel slik: «De fleste eldre har ganske dårlig råd». Påstandene er ikke (i svært liten grad) faktaorienterte, dvs. at respondentene tar ikke stilling til påstander som enten er sanne eller usanne, men politiske synspunkter det er mulig å være både enig og uenig i.

Undersøkelsen fanger opp de tre komponentene holdninger består av: Synspunkter, følelser og atferd. Synspunktene kommer til syne ved å ta aktiv stilling (enig eller uenig), følelsene måles ved styrken på synspunktene (helt enig, nokså enig, osv.) og eventuell atferd kommer til syne ved påstander som er formulert slik at intensjoner om en gitt atferd kommer til syne.

14 påstander:

1. Ved nedbemanninger bør ansatte som har rett til å motta pensjon sies opp først.
2. Arbeidstakere over 50 år har ofte større problemer med å oppdatere og omstille seg enn personer under 50 år.
3. Arbeidstakere over 50 år gjør som regel en like god jobb som arbeidstakere under 50 år.
4. Arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker, såfremt de utfører den tilfredsstillende.
5. Arbeidstakere over 50 år blir ofte diskriminert i arbeidslivet.
6. Personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil.
7. De fleste eldre kan lære seg å bruke nettbank.
8. Personer over 80 år bør ha samme rett til kostbare helseoperasjoner som resten av befolkningen.
9. Det burde være flere pensjonister i kommunestyre og fylkesting og på Stortinget.
10. Pensjonister utfører ofte nyttige oppgaver for andre.
11. De fleste pensjonister har ganske dårlig råd.
12. De fleste pensjonister har god helse.
13. Pensjonister fortjener å trekke seg tilbake, tenke på seg selv og nyte livet.
14. Diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge.

1.4. Formuleringer i rapporten

Av formidlingshensyn er svarkategoriene «ganske enig» og «helt enig» slått sammen til «enig» i rapportens tekst. Tilsvarende er svarkategoriene «ganske uenig» og «helt uenig», slått sammen til «uenig». Nøyaktige fordelinger for hver enkelt svarkategori finnes alltid i tabellene og som regel også i teksten.

Av samme hensyn står det for eksempel at «kvinner er mer enig enn menn i påstand X», «personer med lav inntekt er mer enig enn personer med høy inntekt i påstand Y» osv. Det korrekte her er at «det er en høyere andel blant kvinner enn det er blant menn som er enig i påstand X», samt at «det er en høyere andel blant dem med lav inntekt enn det er blant dem med høy inntekt som er enig i påstand Y».

- Enig = helt enig + ganske enig
- Uenig = ganske uenig + helt uenig
- Verken enig eller uenig = både og
- Mer enig = det er en høyere andel blant
- Mindre enig = det er en lavere andel blant

I oppsummeringen for hver påstand er det laget to typer for å gi en forenklet framstilling av hvem som i størst grad er enig og uenig, for eksempel slik:

- En typisk person som er enig i at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert i arbeidslivet, er en kvinne over 50 år, med lav inntekt og kort utdanning.
- En typisk person som er uenig i påstanden, er en mann under 30 år med høy inntekt og lang utdanning.

Disse forenklingene er korrekte, men grove og nødvendigvis ikke helt dekkende for alle som er enig eller uenig. De er kun typer og deres representativitet er sterkt varierende. Detaljene om hvem som mener hva og i hvilken grad, fremgår både i tabellene og teksten forut.

Undersøkelsen er gjennomført ved å spørre et landsrepresentativt utvalg på 1000 personer. Derfor omtales totalpopulasjonen (alle som har svart) enkelte steder som «befolkningen».

1.5. Rapportens deler

Denne rapporten har fire kapitler. Første kapittel omhandler formål, avgrensninger, begreper og metode. Andre kapittel viser resultatene for hver av de 14 påstandene samlet og fordelt på bakgrunnsvariablene alder, kjønn, inntekt og utdanning. Tredje kapittel er test av 11 hypoteser om samvariasjoner (*korrelasjoner*) mellom svar på to ulike påstander. Der ser vi på om og i hvilken grad respondenter som er enig i en gitt påstand, er enig eller uenig i en annen påstand. Hensikten er å finne positive eller negative sett av holdninger. Fjerde og siste kapittel er en oppsummering av de viktigste funnene i kapittel 2 og 3.

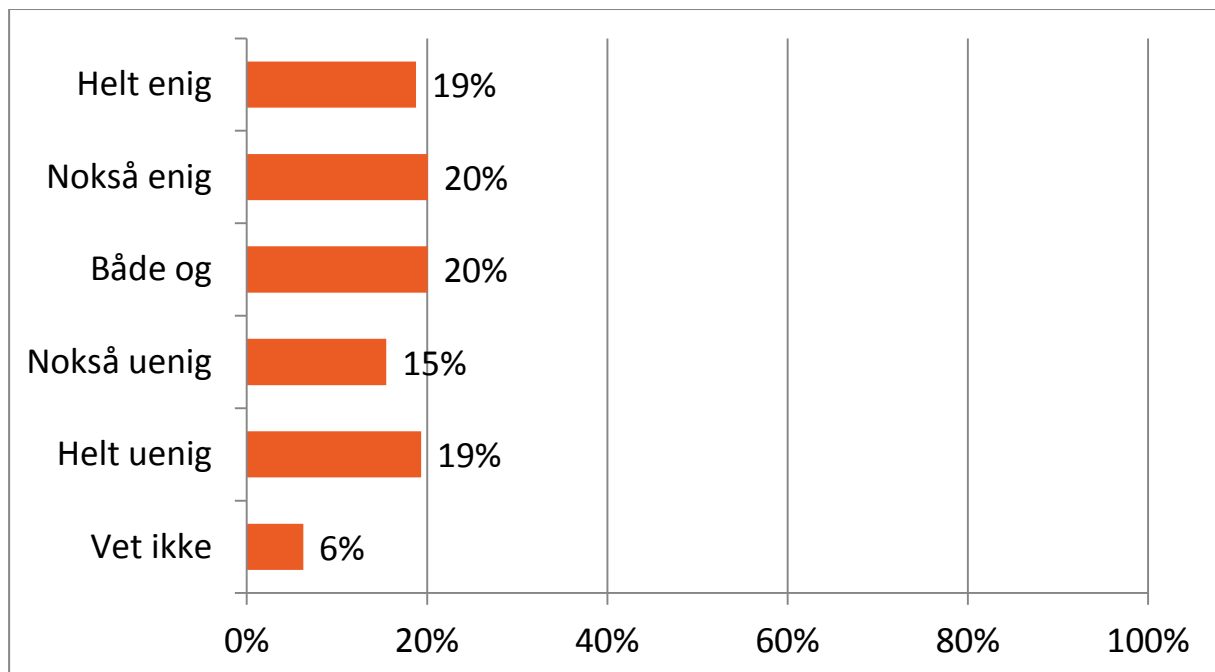
NB! Kapittel 2 og 3 er svært detaljrike, med mange tall, tabeller og figurer. Lesere som kun ønsker hovedfunn og konklusjoner anbefales å lese kapittel 1 og 4 og sammendraget.

2. Resultatene

2.1. Ved nedbemanninger bør ansatte som har rett til å motta pensjon sies opp først.

Hensikten med denne påstanden er å avdekke holdninger til eldre arbeidstakeres rett til å beholde jobben på lik linje med andre, dvs. at deltakelse i arbeidslivet har like stor verdi for eldre arbeidstakere som yngre, og at arbeid er mer enn en inntektskilde. Om man er enig i påstanden, betyr ikke det nødvendigvis at man har negative holdninger overfor eldre. Det kan skyldes en saklig og pragmatisk begrunnelse, for eksempel at å motta alderspensjon er mindre stigmatiserende enn å motta ledighetstrygd, og/eller at man er bekymret for arbeidsledighet blant yngre.

Figur 1: Ved nedbemanninger bør ansatte som har rett til å motta pensjon sies opp først.

Figur 1 viser at:

- 4 av 10 (39 prosent) er enig i påstanden
- 1 av 3 (34 prosent) er uenig
- 1 av 5 (20 prosent) er verken enig eller uenig

Husk at:

- *Enig = helt enig + ganske enig*
- *Uenig = ganske uenig + helt uenig*
- *Verken enig eller uenig = både og*
- *Mer enig = det er en høyere andel blant*
- *Mindre enig = det er en lavere andel blant*

Tabell 1a: Ved nedbemanninger bør ansatte som har rett til å motta pensjon sies opp først. Kjønn og alder. Prosent.

Tabell 1a) Ved nedbemanninger bør ansatte som har rett til å motta pensjon sies opp først. Kjønn og alder. Prosent.							
	ALLE	KJØNN		ALDER			
		Mann	Kvinne	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +
Helt enig	19 %	21 %	16 %	12 %	16 %	24 %	22 %
Nokså enig	20 %	19 %	21 %	24 %	18 %	16 %	20 %
Både og	20 %	20 %	20 %	23 %	19 %	21 %	19 %
Nokså uenig	15 %	14 %	17 %	16 %	19 %	16 %	14 %
Helt uenig	19 %	19 %	19 %	16 %	20 %	17 %	22 %
Vet ikke	6 %	6 %	6 %	10 %	8 %	6 %	4 %
TOTAL	99 %	99 %	99 %	101 %	100 %	100 %	101 %

Tabell 1a viser at:

- Menn er mer enig enn kvinner, henholdsvis 40 og 32 prosent.
- Personer over 40 år er mer enig enn personer under 40 år, henholdsvis 40-42 og 34-36 prosent.

Tabell 1b: Ved nedbemanninger bør ansatte som har rett til å motta pensjon sies opp først. Utdannelse og inntekt. Prosent.

Tabell 1b) Ved nedbemanninger bør ansatte som har rett til å motta pensjon sies opp først. Utdannelse og inntekt. Prosent.									
	ALLE	UTDANNELSE				HUSHOLDNINGSSINTEKT			
		Grunnskole	VGS	Høysk. 1-3 år	Høysk. 4 år +	Under 401'	401'-700'	701'-1.000'	Over 1.000'
Helt enig	19 %	21 %	22 %	17 %	16 %	19 %	21 %	17 %	26 %
Nokså enig	20 %	24 %	17 %	20 %	22 %	19 %	18 %	19 %	21 %
Både og	20 %	17 %	23 %	21 %	17 %	27 %	23 %	19 %	16 %
Nokså uenig	15 %	12 %	13 %	18 %	18 %	10 %	15 %	18 %	14 %
Helt uenig	19 %	15 %	19 %	17 %	23 %	18 %	22 %	21 %	19 %
Vet ikke	6 %	11 %	6 %	6 %	4 %	8 %	1 %	6 %	4 %
TOTAL	99 %	100 %	100 %	99 %	100 %	101 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 1b viser at:

- Personer med kun grunnskole er mer enig enn personer med videregående skole eller kortere og lengre høyere utdanning.
- Personer med kun grunnskole eller videregående skole har en høyere andel som er helt enig enn personer med kortere eller lengre høyere utdanning.
- Personer knyttet til husholdninger med samlet inntekt over 1 million kroner er mer enig enn personer i husholdninger med inntekt under 1 million kroner.

Oppsummering kapittel 2.1.

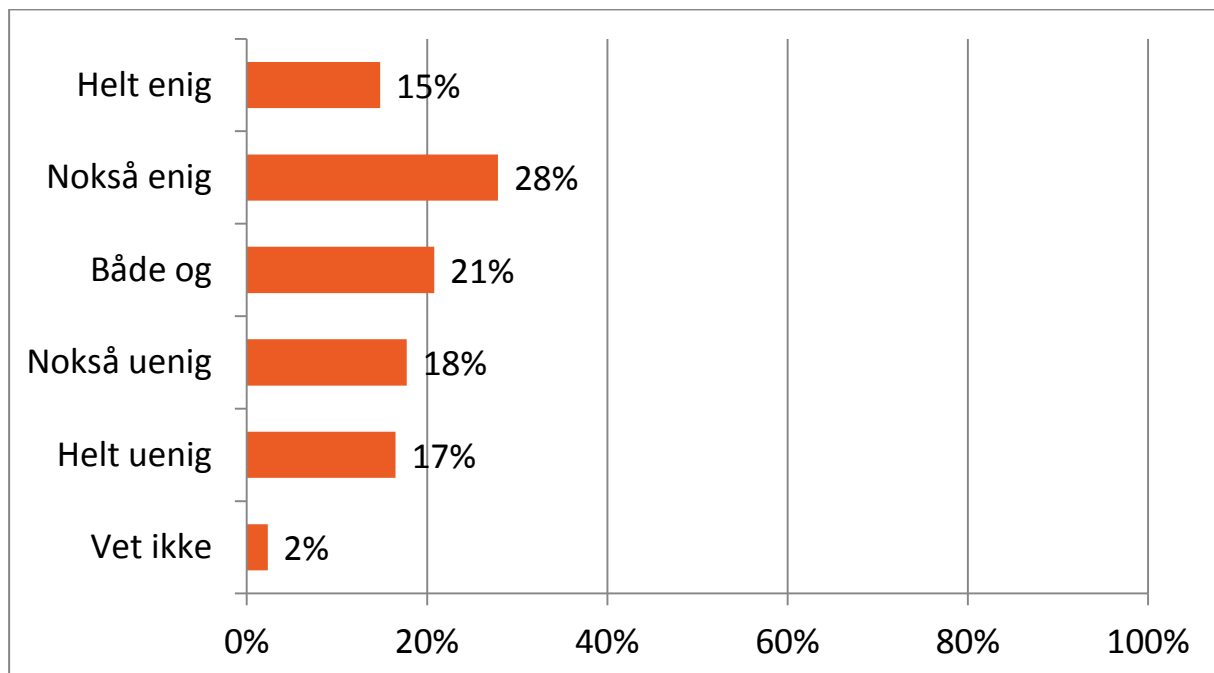
Det er noen flere som er enige enn uenige i at ved nedbemanninger bør ansatte som har rett til å motta pensjon sies opp først, henholdsvis 39 og 34 prosent. Både kjønn, alder, utdanning og inntekt påvirker svarene. Ettersom det kan være saklige og pragmatiske årsaker til at 39 prosent er enig i påstanden, så er det ikke grunnlag for å konkludere med at dette viser en negativ holdning overfor eldre arbeidstakere. Det er større grunnlag for å hevde det motsatte, fordi 1 av 3 er uenig i påstanden, 1 av 5 er verken enig eller uenig og personer under 40 år er faktisk mer uenig i påstanden enn personer over 40 år.

- En typisk person som er enig i at ved nedbemanninger bør ansatte som har rett til å motta pensjon sies opp først, er en mann som er 40 år eller eldre, med lavere utdanning og med husholdningsinntekt over 1 million kroner.
- En typisk person som er uenig i påstanden, er en kvinne 30-39 år, med høyere utdanning og husholdningsinntekt mellom 401.000 og 1 million kroner.

2.2. Arbeidstakere over 50 år har ofte større problemer med å oppdatere og omstille seg enn personer under 50 år.

Hensikten med denne påstanden er å avdekke holdninger til seniorer i arbeidslivet. Personer over 50 år kan ha inntil 25 år igjen som arbeidstakere. Påstanden sier kun noe om det relative forholdet mellom arbeidstakere over og under 50 år, dvs. om arbeidstakere over 50 har «større problemer» enn arbeidstakere under 50 år. Den sier ingenting om hvor store problemene eventuelt er, verken for arbeidstakere over eller under 50 år.

Figur 2: *Arbeidstakere over 50 år har ofte større problemer med å oppdatere og omstille seg enn personer under 50 år.*

Figur 2 viser at:

- 43 prosent er enig
- 35 prosent er uenig
- 21 prosent er verken enig eller uenig

Tabell 2a: Arbeidstakere over 50 år har ofte større problemer med å oppdatere og omstille seg enn personer under 50 år. Kjønn og alder. Prosent.

Tabell 2a) Arbeidstakere over 50 år har ofte større problemer med å oppdatere og omstille seg enn personer under 50 år. Kjønn og alder. Prosent.							
	ALLE	KJØNN		ALDER			
		Mann	Kvinne	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +
Helt enig	15 %	15 %	14 %	17 %	14 %	12 %	15 %
Nokså enig	28 %	34 %	22 %	35 %	28 %	26 %	24 %
Både og	21 %	19 %	23 %	25 %	26 %	18 %	18 %
Nokså uenig	18 %	16 %	19 %	10 %	23 %	25 %	17 %
Helt uenig	17 %	13 %	20 %	8 %	8 %	18 %	25 %
Vet ikke	2 %	3 %	2 %	5 %	2 %	1 %	1 %
TOTAL	101 %	100 %	100 %	100 %	101 %	100 %	100 %

Tabell 2a viser at:

- Halvparten (49 prosent) av alle menn er enig i påstanden, mens kun i overkant av 1 av 3 (36 prosent) kvinner er det.
- Personer under 30 år er mer enig enn personer over 40 år, men også 4 av 10 (39 prosent) av personer over 50 år er enig i påstanden.

Tabell 2b: Arbeidstakere over 50 år har ofte større problemer med å oppdatere og omstille seg enn personer under 50 år. Utdannelse og inntekt. Prosent.

Tabell 2b) Arbeidstakere over 50 år har ofte større problemer med å oppdatere og omstille seg enn personer under 50 år. Utdannelse og inntekt. Prosent.									
	ALLE	UTDANNELSE				HUSHOLDNINGSSINNEKT			
		Grunn-skole	VGS	Høysk. 1-3 år	Høysk. 4 år +	Under 401'	401'-700'	701'-1.000'	Over 1.000'
Helt enig	15 %	15 %	20 %	13 %	10 %	14 %	18 %	12 %	14 %
Nokså enig	28 %	27 %	27 %	31 %	27 %	27 %	22 %	30 %	28 %
Både og	21 %	25 %	19 %	23 %	19 %	17 %	23 %	22 %	18 %
Nokså uenig	18 %	11 %	17 %	17 %	22 %	20 %	18 %	19 %	21 %
Helt uenig	17 %	15 %	15 %	15 %	20 %	17 %	18 %	15 %	19 %
Vet ikke	2 %	7 %	2 %	2 %	2 %	3 %	1 %	2 %	0 %
TOTAL	101 %	100 %	100 %	101 %	100 %	98 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 2b viser at:

- Det er litt færre med lengre (4 år +) høyskole- og universitetsutdanning som er enige i påstanden enn i befolkningen for øvrig, henholdsvis 37 og 43-47 prosent.
- Inntekt har ingenting å si for hvorvidt man er enig eller uenig i påstanden.

Oppsummering kapittel 2.2.

Det er noen flere som er enige enn uenige i at arbeidstakere over 50 år ofte har større problemer med å oppdatere og omstille seg, henholdsvis 43 og 35 prosent. Kjønn og alder påvirker svarene mest. Halvparten av alle menn er enig i påstanden, mens kun 1 av 3 kvinner er det samme. Mer enn halvparten (53 prosent) av alle under 30 år er enig, mens kun 4 av 10 (38-42 prosent) av alle over 30 år er det samme. Personer med lengre høyskole-

og universitetsutdanning er mindre enig enn befolkningen for øvrig.inntekt har ingen betydning for svarene på denne påstanden.

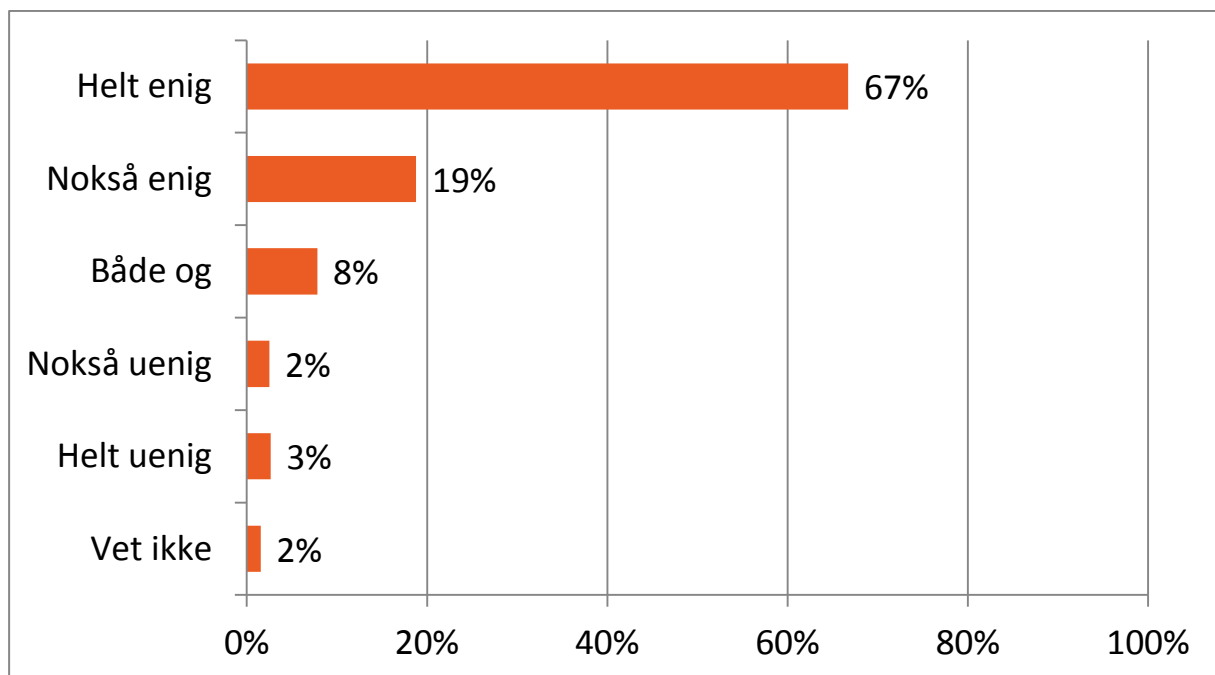
At 43 prosent tror eller mener at arbeidstakere over 50 år har større problemer med å oppdatere og omstille seg enn arbeidstakere under 50 år, er tilsynelatende uttrykk for en negativ holdning til eldre arbeidstakere. Men påstanden sier verken noe om hvor stort problem dette utgjør i seg selv eller hvor mye større problemer eldre arbeidstakere har i forhold til øvrige arbeidstakere. I kapittel 3 (s. 42-43) ser vi at de som er enig i denne påstanden likevel mener at eldre arbeidstakere gjør en like god jobb som yngre og bør få fortsette å jobbe så lenge de selv vil.

- En typisk person som er enig i at arbeidstakere over 50 år ofte har større problemer med å oppdatere og omstille seg, er en mann under 30 år med kortere utdanning enn 4-årig høyskole- eller universitetsutdanning.
- En typisk person som er uenig i påstanden, er en kvinne over 30 år med minst 4-årig høyskole- eller universitetsutdanning.

2.3. Arbeidstakere over 50 år gjør som regel en like god jobb som arbeidstakere under 50 år.

Hensikten med påstanden er å avdekke holdninger overfor seniorer i arbeidslivet.

Figur 3: Arbeidstakere over 50 år gjør som regel en like god jobb som arbeidstakere under 50 år.

Figur 3 viser at:

- 86 prosent er enig
- 2 av 3 (67 prosent) er helt enig
- 1 av 5 (19 prosent) er nokså enig
- Kun 1 av 20 (5 prosent) er uenig
- Kun 3 prosent er helt uenig

Tabell 3a: Arbeidstakere over 50 år gjør som regel en like god jobb som arbeidstakere under 50 år. Kjønn og alder. Prosent.

Tabell 3a) Arbeidstakere over 50 år gjør som regel en like god jobb som arbeidstakere under 50 år. Kjønn og alder. Prosent.							
	ALLE	KJØNN		ALDER			
		Mann	Kvinne	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +
Helt enig	67 %	61 %	72 %	46 %	64 %	68 %	79 %
Nokså enig	19 %	21 %	16 %	27 %	24 %	21 %	11 %
Både og	8 %	8 %	7 %	17 %	6 %	5 %	4 %
Nokså uenig	2 %	3 %	2 %	3 %	2 %	2 %	2 %
Helt uenig	3 %	3 %	2 %	3 %	2 %	3 %	2 %
Vet ikke	2 %	2 %	1 %	3 %	1 %	1 %	1 %
TOTAL	101 %	98 %	100 %	99 %	99 %	100 %	99 %

Tabell 3a viser at:

- De fleste menn og kvinner er enige i påstanden, men andelen er litt høyere blant kvinnene, henholdsvis 82 og 88 prosent.
- Personer over 30 år er mer enig enn personer under 30 år, henholdsvis 88-90 prosent og 73 prosent. Aldersgruppen 50 år+ har høyest andel som er helt enig (79 prosent)
- Andelen som er uenig er mellom 4 og 6 prosent for alle aldersgrupper. Forskjellen mellom de under 30 år og de over 30 år, er at i førstnevnte gruppe har hele 17 prosent svart at de verken er enig eller uenig.

Tabell 3b: Arbeidstakere over 50 år gjør som regel en like god jobb som arbeidstakere under 50 år. Utdannelse og inntekt. Prosent.

Tabell 3b) Arbeidstakere over 50 år gjør som regel en like god jobb som arbeidstakere under 50 år. Utdannelse og inntekt. Prosent.									
	ALLE	UTDANNELSE				HUSHOLDNINGSSINNEKTEK			
		Grunnskole	VGS	Høysk. 1-3 år	Høysk. 4 år +	Under 401'	401'-700'	701'-1.000'	Over 1.000'
Helt enig	67 %	59 %	64 %	66 %	73 %	72 %	73 %	66 %	65 %
Nokså enig	19 %	20 %	20 %	19 %	17 %	12 %	18 %	19 %	23 %
Både og	8 %	14 %	8 %	7 %	6 %	5 %	4 %	9 %	7 %
Nokså uenig	2 %	1 %	4 %	4 %	1 %	3 %	2 %	3 %	2 %
Helt uenig	3 %	5 %	3 %	2 %	2 %	4 %	2 %	2 %	2 %
Vet ikke	2 %	1 %	1 %	2 %	2 %	3 %	1 %	1 %	1 %
TOTAL	101 %	100 %	100 %	100 %	101 %	99 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 3b viser at:

- Jo høyere utdanning, desto mer enig er man. 80 prosent av dem med kun grunnskole er enig. Tilsvarende tall for dem med minst 4-årig høyskole- eller universitetsutdanning er 90 prosent.
- 59 prosent av dem med kun grunnskole er helt enig. Tilsvarende tall for dem med aller lengst utdanning er 73 prosent.
- Alle inntektsgrupper har høye andeler som er enig i påstanden (84-91 prosent), men de to laveste gruppene har høyest andel som er helt enig (72-73 prosent).

Oppsummering kapittel 2.3.

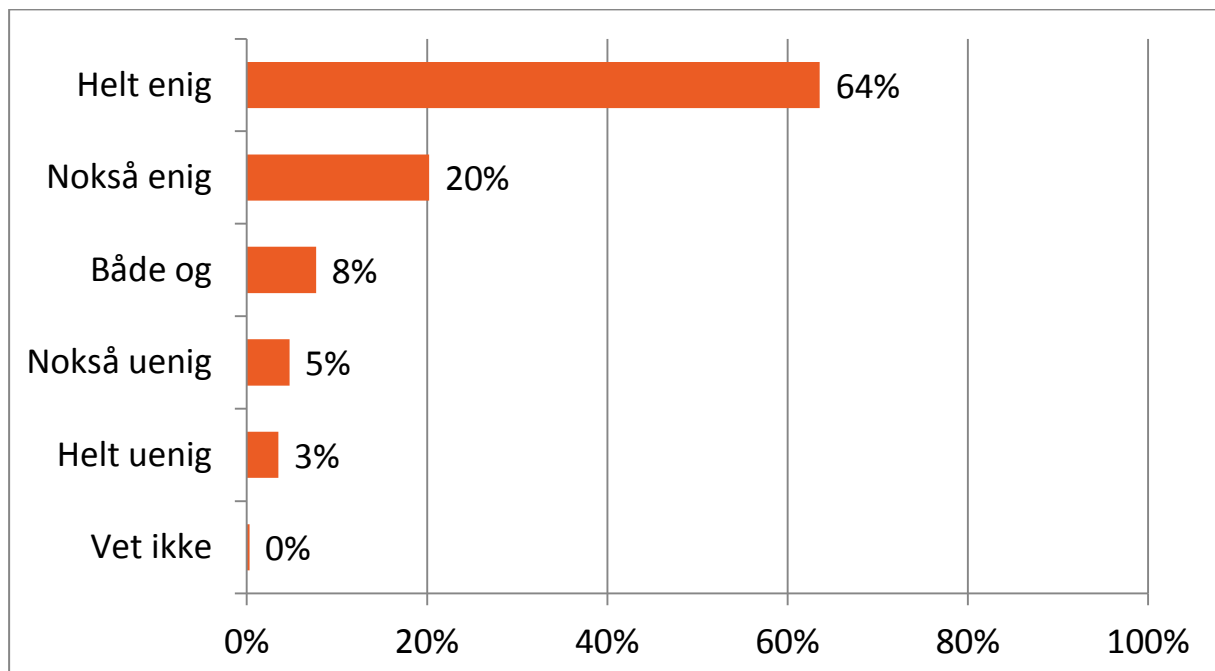
Et stort flertall (86 prosent) er enig i at arbeidstakere over 50 år som regel gjør en like god jobb som arbeidstakere under 50 år. 2 av 3 er helt enig og kun 3 prosent er helt uenig. Alder, kjønn og utdanningsnivå påvirker svarene. Personer over 30 år er noe mer enig enn dem under 30 år, litt flere kvinner enn menn er enig og personer med lang utdanning er mer enig enn dem med lav utdanning. De to laveste inntektsgruppene har en høyere andel som er helt enig i påstanden. Alle inntektsgrupper har en høy andel som er enig i påstanden. Samlet sett viser svarene en svært positiv holdning til arbeidstakere over 50 år. Andelen som er helt uenig i påstanden er marginal for begge kjønn og alle aldersgrupper, inntektsnivåer og utdanningslengder.

- En typisk person som er enig i at arbeidstakere over 50 år som regel gjør en like god jobb som arbeidstakere under 50 år, er en kvinne over 30 år med høy utdanning.
- En typisk person som er uenig i påstanden, er en mann under 30 år med lav utdanning.

2.4. Arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker, såfremt de utfører den tilfredsstillende.

Hensikten med påstanden er å avdekke holdninger til at arbeidslivet er mer enn en inntektskilde (også for eldre). Premisset «såfremt de utfører den tilfredsstillende» understreker at arbeidet ikke skal være på særvilkår, men med samme krav til kvalitet som for alle andre arbeidstakere.

Figur 4: *Arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker, såfremt de utfører den tilfredsstillende.*

Figur 4 viser at:

- 84 prosent er enig
- 64 prosent er helt enig
- 20 prosent er nokså enig
- 8 prosent er uenig
- Kun 3 prosent er helt uenig

Tabell 4a: Arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker, såfremt de utfører den tilfredsstillende. Kjønn og alder. Prosent.

Tabell 4a) Arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker, såfremt de utfører den tilfredsstillende. Kjønn og alder. Prosent.							
	ALLE	KJØNN		ALDER			
		Mann	Kvinne	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +
Helt enig	64 %	60 %	67 %	63 %	68 %	60 %	64 %
Nokså enig	20 %	21 %	20 %	24 %	16 %	22 %	19 %
Både og	8 %	8 %	7 %	8 %	7 %	7 %	8 %
Nokså uenig	5 %	6 %	4 %	3 %	8 %	7 %	4 %
Helt uenig	3 %	5 %	2 %	2 %	1 %	3 %	6 %
Vet ikke	0 %	0 %	0 %	1 %	1 %		0 %
TOTAL	100 %	100 %	100 %	101 %	101 %	99 %	101 %

Tabell 4a viser at:

- Kvinner er noe mer enig enn menn, henholdsvis 87 og 81 prosent.
- Nesten dobbelt så mange menn som kvinner er uenig, henholdsvis 11 og 6 prosent.
- Personer under 30 år er litt mer enig enn øvrige aldersgrupper, henholdsvis 87 og 82-84 prosent.
- Personer over 50 år er ikke mer enig enn andre aldersgrupper.

Tabell 4b: Arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker, såfremt de utfører den tilfredsstillende. Utdannelse og inntekt. Prosent.

Tabell 4b) Arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker, såfremt de utfører den tilfredsstillende. Utdannelse og inntekt. Prosent.									
	ALLE	UTDANNELSE				HUSHOLDNINGSSINNEKT			
		Grunnskole	VGS	Høysk. 1-3 år	Høysk. 4 år +	Under 401'	401'-700'	701'-1.000'	Over 1.000'
Helt enig	64 %	64 %	66 %	65 %	59 %	74 %	65 %	60 %	60 %
Nokså enig	20 %	21 %	18 %	19 %	24 %	12 %	20 %	23 %	22 %
Både og	8 %	8 %	7 %	8 %	7 %	5 %	7 %	6 %	9 %
Nokså uenig	5 %	2 %	5 %	5 %	6 %	3 %	5 %	8 %	5 %
Helt uenig	3 %	4 %	4 %	2 %	3 %	6 %	3 %	3 %	5 %
Vet ikke	0 %	1 %	0 %	0 %					0 %
TOTAL	100 %	100 %	100 %	99 %	99 %	100 %	100 %	100 %	101 %

Tabell 4b viser at:

- Utdannelse påvirker i liten grad om respondentene er enig eller uenig i påstanden: De med høyest utdanning har en noe mindre andel som er helt enig, men samtlige utdanningsnivåer har en om lag samme andel som er enig (nokså enig + helt enig).
- Inntekt påvirker i liten grad om respondentene er enige eller uenige i påstanden: Laveste inntektsgruppe har en høyere andel som er helt enig, men alle inntektsgrupper har om lag samme andel som er enig.

Oppsummering kapittel 2.4.

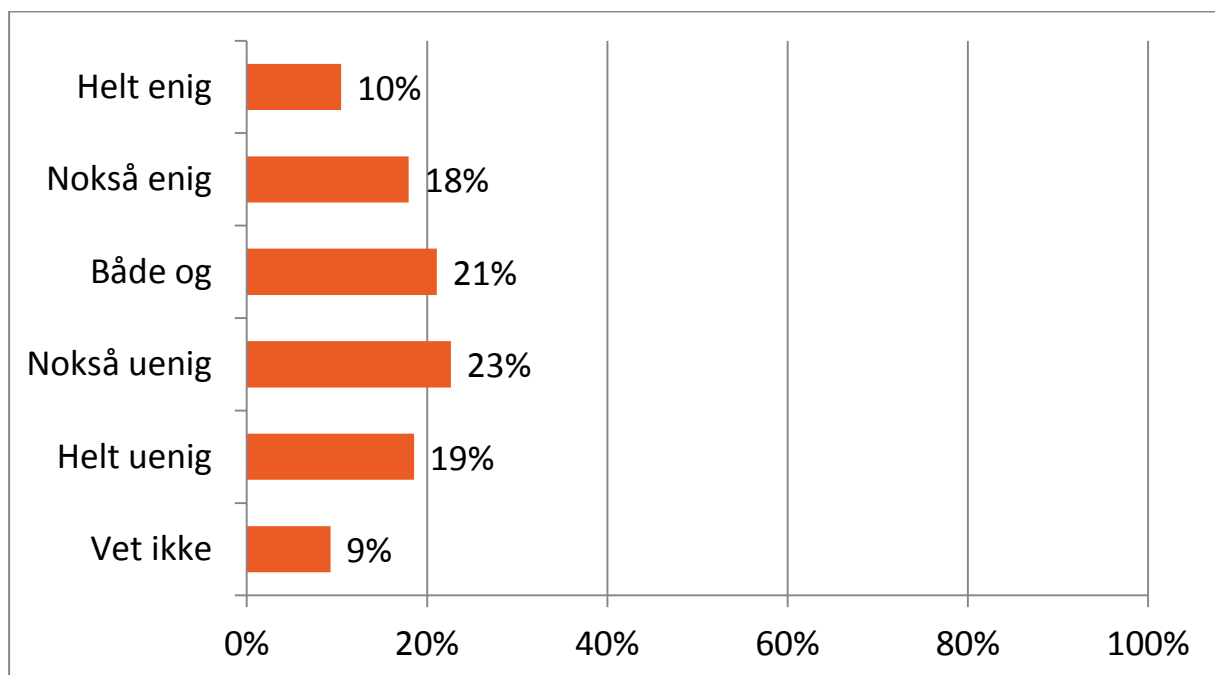
Et stort flertall (84 prosent) er enig i at arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker. Kun 3 prosent er helt uenig. Kjønn er den bakgrunnsvariabelen som i størst grad påvirker svarene: 81 prosent av mennene og 87 prosent av kvinnene er enig, samt at 5 prosent av mennene og kun 2 prosent av kvinnene er helt uenig. Personer over 50 år er ikke mer enig i påstanden enn øvrige aldersgrupper. Utdannelse og inntekt har marginal påvirkning på hvordan respondentene svarer. Respondentens beveggrunner for sine svar er ukjent, samt at ordet «aldersgrenser» er ikke nevnt i påstanden. Derfor må man være varsom med å tolke svarene som et ja eller nei til øvre aldersgrenser i arbeidslivet. Svarene gir likevel uttrykk for en svært positiv holdning til at arbeidstakere bør få fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker.

- En typisk person som er enig i at arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker, er en kvinne under 30 år.
- En typisk person som er uenig i påstanden, er en mann over 30 år.

2.5. Arbeidstakere over 50 år blir ofte diskriminert i arbeidslivet.

Hensikten med påstanden er å avdekke holdninger til og bevissthet om (eventuell) forekomst av aldersdiskriminering i arbeidslivet.

Figur 5: *Arbeidstakere over 50 år blir ofte diskriminert i arbeidslivet.*

Figur 5 viser at:

- 4 av 10 (42 prosent) er uenig
- 1 av 5 (19 prosent) er helt uenig
- 3 av 10 (28 prosent) er enig
- 1 av 10 (10 prosent) er helt enig
- 1 av 5 (21 prosent) er verken enig eller uenig
- 1 av 10 (9 prosent) har svart «Vet ikke». Det er klart høyest andel for samtlige påstander i undersøkelsen (nest høyest er 5 prosent)

Tabell 5a: Arbeidstakere over 50 år blir ofte diskriminert i arbeidslivet. Kjønn og alder. Prosent.

Tabell 5a) Arbeidstakere over 50 år blir ofte diskriminert i arbeidslivet. Kjønn og alder. Prosent.							
	ALLE	KJØNN		ALDER			
		Mann	Kvinne	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +
Helt enig	10 %	8 %	13 %	4 %	6 %	8 %	17 %
Nokså enig	18 %	16 %	20 %	13 %	21 %	21 %	18 %
Både og	21 %	23 %	20 %	22 %	29 %	20 %	18 %
Nokså uenig	23 %	21 %	24 %	31 %	19 %	25 %	18 %
Helt uenig	19 %	22 %	15 %	14 %	16 %	17 %	23 %
Vet ikke	9 %	10 %	9 %	16 %	8 %	9 %	6 %
TOTAL	100 %	100 %	101 %	100 %	99 %	100 %	100 %

Tabell 5a viser at:

- Kvinner er mer enig enn menn, henholdsvis 33 og 24 prosent.
- Jo eldre respondenten er, desto mer enig. Det er dobbelt så mange i aldersgruppen 50 år + enn i aldersgruppen 18-29 år som er enig, henholdsvis 35 og 17 prosent.
- Andelen «vet ikke» øker desto yngre respondentene er. Det er nesten tre ganger så mange i aldersgruppen 18-29 år som har svart «vet ikke», enn det er i aldersgruppen 50 år +, henholdsvis 16 og 6 prosent.

Tabell 5b: Arbeidstakere over 50 år blir ofte diskriminert i arbeidslivet. Utdannelse og inntekt. Prosent.

Tabell 5b) Arbeidstakere over 50 år blir ofte diskriminert i arbeidslivet. Utdannelse og inntekt. Prosent.									
	ALLE	UTDANNELSE				HUSHOLDNINGSSINNEKTEK			
		Grunn-skole	VGS	Høysk. 1-3 år	Høysk. 4 år +	Under 401'	401'-700'	701'-1.000'	Over 1.000'
Helt enig	10 %	16 %	9 %	12 %	9 %	19 %	12 %	6 %	8 %
Nokså enig	18 %	13 %	21 %	17 %	17 %	22 %	17 %	18 %	16 %
Både og	21 %	17 %	21 %	23 %	21 %	15 %	24 %	26 %	19 %
Nokså uenig	23 %	20 %	21 %	23 %	25 %	15 %	19 %	27 %	26 %
Helt uenig	19 %	16 %	20 %	15 %	21 %	17 %	22 %	16 %	23 %
Vet ikke	9 %	18 %	8 %	9 %	7 %	11 %	6 %	7 %	8 %
TOTAL	100 %	100 %	100 %	99 %	100 %	99 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 5b viser at:

- Personer med høyskole eller universitetsutdanning på mer enn 4 år, er i noe grad mindre enig og i større grad uenig enn øvrige aldersgrupper. Nesten halvparten av denne aldersgruppen (46 prosent) er uenig i påstanden.
- Personer med kun grunnskole har en høyere andel «vet ikke» enn øvrige aldersgrupper, henholdsvis 18 og 7-9 prosent.
- Personer i husholdninger med høy inntekt er noe mindre enig og langt mer uenig enn personer i husholdninger med lav inntekt. Halvparten (49 prosent) av de med husholdningsinntekt over 1 million kroner er uenig, mens tilsvarende tall for dem med laveste inntekter kun er 1 av 3 (32 prosent).

- Personer med lav inntekt har en større andel «vet ikke» enn øvrige aldersgrupper, henholdsvis 11 og 6-8 prosent.

Oppsummering kapittel 2.5.

Det er flere som er uenig enn enig i at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert i arbeidslivet, henholdsvis 42 og 28 prosent. 1 av 10 svarte «vet ikke», og 1 av 5 svarte at de var verken enig eller uenig i denne påstanden, dvs. at om lag en tredjedel tok ikke aktivt stilling til påstanden. Det indikerer at mange ikke har et bevisst forhold til aldersdiskriminering i arbeidslivet. Andelen «vet ikke» er særlig høy for yngre personer, personer med lav inntekt og personer med kort utdanning.

Inntekt og utdanning påvirker svarene til dem som har tatt aktivt stilling til påstanden. Jo høyere utdanning og større inntekt, desto mer uenig er man i påstanden. Tilsvarende påvirker alder og kjønn også svarene. Det er flere kvinner enn menn som er enige i påstanden, samt at jo eldre man er, desto mer enig er man i påstanden. Som for andre diskrimineringsgrunnlag, så ser det ut til at det er en høyere andel blant dem med reell risiko for å bli aldersdiskriminert som hevder at aldersdiskriminering faktisk forekommer. Kvinner over 50 år med lav utdanning og lav inntekt er antakelig mer berørt av problemstillingen enn andre grupper.

Svarmønstrene kan være en indikasjon på at alder ikke alltid er, eller oppfattes som, et selvstendig diskrimineringsgrunnlag, men samvirker med andre diskrimineringsgrunnlag (*interseksjonalitet*). For eksempel er det kanskje slik at hvite menn over 50 år med høy utdanning og inntekt har lav risiko for å bli diskriminert i arbeidslivet, mens mørkhudede kvinner over 50 år med lav utdanning og inntekt har høy risiko. Sistnevnte gruppe vil derfor kanskje i større grad kjenne seg igjen i at aldersdiskriminering i arbeidslivet forekommer.

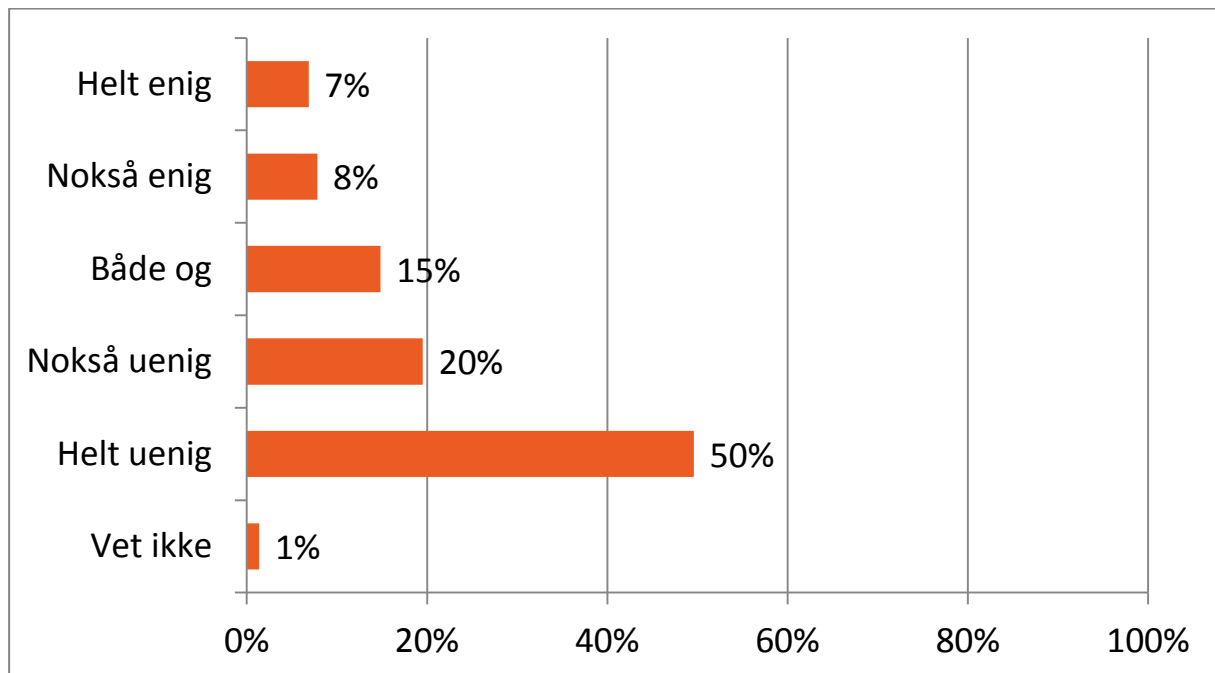
Påstanden avdekker ikke faktisk forekomst av aldersdiskriminering i arbeidslivet, men om og i hvilken grad respondentene tror, mener eller har observert at diskriminering eksisterer. At nesten 3 av 10 er enig i at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert i arbeidslivet, kan være en indikasjon på at aldersdiskriminering i arbeidslivet forekommer i stor grad.

- En typisk person som er enig i at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert i arbeidslivet, er en kvinne over 50 år, med lav inntekt og kort utdanning.
- En typisk person som er uenig i påstanden, er en mann under 30 år med høy inntekt og lang utdanning.

2.6. Personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil.

Hensikten med denne påstanden er å avdekke holdninger i form av gruppetenkning og antakelser om denne aldersgruppens funksjonsnivå. 75 år er valgt som grenseverdi, fordi f.o.m. januar 2013 er alle førerkort gyldig til fylte 75 år. Deretter må det forevises legeattest. Legen bestemmer om attesten skal gjelde for 1, 2, 3, 4 eller 5 år. Førerkortets gyldighet forlenges tilsvarende legeattestens lengde. Fram til januar 2013 var grensen 70 år. Økningen til 75 år ble begrunnet med økt levealder og bedre helse i befolkningen

Figur 6: Personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil.

Figur 6 viser at:

- 7 av 10 (70 prosent) er uenig
- Halvparten er helt uenig
- 15 prosent er enig
- Kun 7 prosent er helt enig

Tabell 6a: Personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil. Kjønn og alder. Prosent.

Tabell 6a) Personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil. Kjønn og alder. Prosent.							
	ALLE	KJØNN		ALDER			
		Mann	Kvinne	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +
Helt enig	7 %	9 %	5 %	10 %	7 %	6 %	5 %
Nokså enig	8 %	7 %	9 %	10 %	6 %	9 %	7 %
Både og	15 %	13 %	17 %	24 %	16 %	11 %	10 %
Nokså uenig	20 %	19 %	21 %	25 %	18 %	22 %	16 %
Helt uenig	50 %	52 %	47 %	29 %	52 %	50 %	60 %
Vet ikke	1 %	1 %	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %
TOTAL	101 %	101 %	101 %	100 %	100 %	99 %	99 %

Tabell 6a viser at:

- Det er marginale forskjeller mellom kjønnene, menn er litt mer uenig enn kvinner.
- Personer under 30 år er noe mer enig (20 prosent) og langt mindre uenig (44 prosent) enn øvrige aldersgrupper.
- Personer over 50 år er minst enig (12 prosent) og mest uenig (76 prosent).

Tabell 6b: Personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil. Utdannelse og inntekt. Prosent.

Tabell 6b) Personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil. Utdannelse og inntekt. Prosent.									
	ALLE	UTDANNELSE				HUSHOLDNINGSSINTEKT			
		Grunnskole	VGS	Høysk. 1-3 år	Høysk. 4 år +	Under 401'	401'-700'	701'-1.000'	Over 1.000'
Helt enig	7 %	9 %	8 %	5 %	6 %	8 %	4 %	7 %	5 %
Nokså enig	8 %	5 %	10 %	9 %	5 %	5 %	7 %	10 %	7 %
Både og	15 %	17 %	15 %	17 %	12 %	12 %	14 %	17 %	10 %
Nokså uenig	20 %	19 %	19 %	23 %	19 %	22 %	16 %	22 %	21 %
Helt uenig	50 %	48 %	48 %	44 %	56 %	52 %	58 %	44 %	55 %
Vet ikke	1 %	1 %		3 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %
TOTAL	101 %	99 %	100 %	101 %	100 %	100 %	100 %	101 %	99 %

Tabell 6b viser at:

- Utdannelse har ikke en entydig påvirkning på respondentenes svar, men personer med høyskole eller universitetsutdanning 4 år+ er minst enig (11 prosent) og mest uenig (75 prosent). Tilsvarende tall for øvrige utdanningsgrupper er henholdsvis 14-18 prosent og 67 prosent.
- Inntekt har ikke en entydig påvirkning på respondentenes svar. Inntektsgruppen 701.000-1.000.000 er mest enig (17 prosent) og minst uenig (66 prosent). Tilsvarende tall for øvrige inntektsgrupper er 11-13 prosent og 74-78 prosent.

Oppsummering kapittel 2.6.

Dagens praksis med individuell vurdering av egnethet (legeattest) av bilførere over 75 år, oppleves antakelig av de fleste som saklig forskjellsbehandling og ikke som diskriminering. Vi vet ikke om og i hvilken grad respondentene kjenner til dagens regelverk.

15 prosent er enig i at personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil. Det kan tolkes som en diskriminerende holdning, men vi kjenner ikke årsaken(e) til at disse har svart som de har gjort, for eksempel om påstanden oppfattes som en kritikk av dagens regelverk og/eller om respondentene frykter at samfunnet ikke skal ha relevante virkemidler for å fjerne potensielt farlige bilister. Det er uansett langt flere som er uenig i påstanden. Til sammen 85 prosent har svart noe annet: 70 prosent er uenig i påstanden (50 prosent er helt uenig) og 15 prosent har svart at de er verken enig eller uenig.

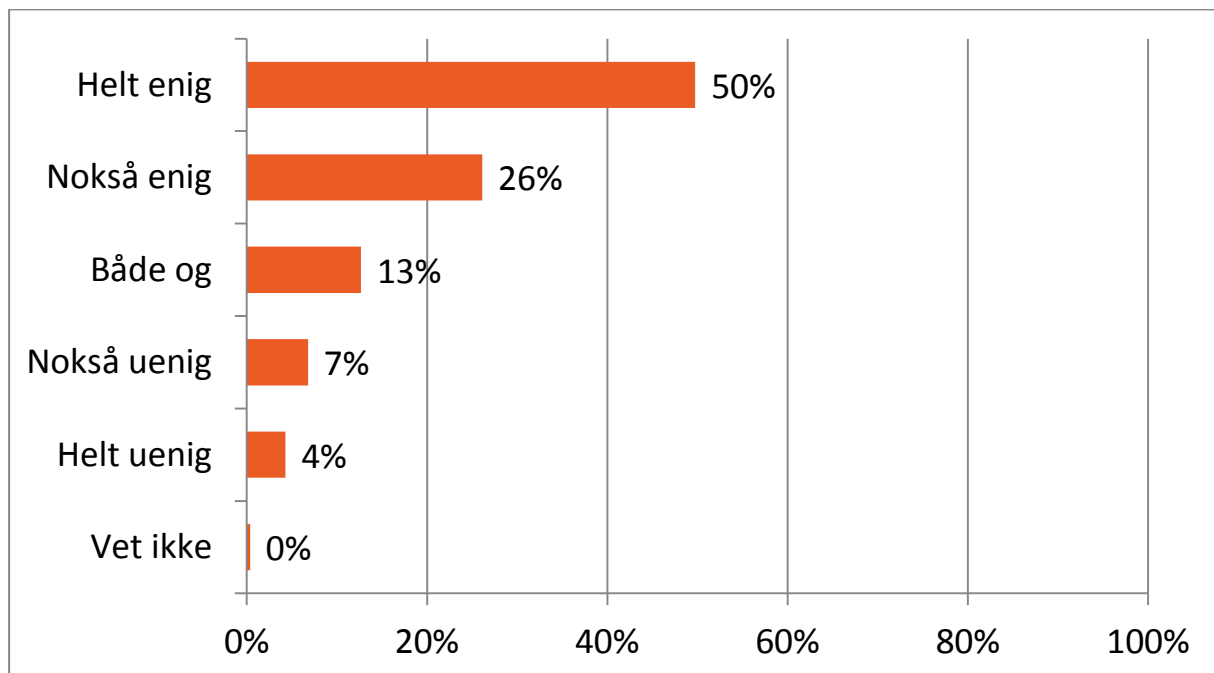
Alder er en avgjørende bakgrunnsvariabel i forhold til hvordan respondentene svarer. Aldersgruppen 18-29 år skiller seg ut ved å ha en større andel som er enig og en lavere andel som er uenig. Øvrige aldersgrupper (alle over 30 år) svarer ganske likt. Det er uansett langt flere i alle aldersgrupper, også den yngste, som er uenig enn enig i påstanden. De med aller lengst utdanning er minst enig og mest uenig. Øvrige utdanningsgrupper svarer likt. Inntekt har ingen entydig påvirkning på svarene. For alle utdanningslengder og inntektsnivåer er det et stort flertall som er uenig og et lite mindretall som er enig i påstanden.

- En typisk person som er enig i at personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil, er en person under 30 år uten lang høyskole- eller universitetsutdanning.
- En typisk person som er uenig i påstanden, er en person over 30 år med lang høyskole- eller universitetsutdanning.

2.7. De fleste eldre kan lære seg å bruke nettbank.

Påstanden skal avdekke holdninger til (antakelser om) eldres funksjonsnivå. I følge Statistisk sentralbyrå blir eldres bruk av dataverktøy stadig mer lik den øvrige befolkningens, men de aller eldste, særlig kvinner, er i liten grad brukere av internett.

Figur 7: De fleste eldre kan lære seg å bruke nettbank.

Figur 7 viser at:

- 3 av 4 (76 prosent) er enig i påstanden
- Halvparten (50 prosent) er helt enig
- 1 av 10 (11 prosent) er uenig
- Kun 4 prosent er helt uenig

Tabell 7a: De fleste eldre kan lære seg å bruke nettbank. Kjønn og alder. Prosent.

Tabell 7a) De fleste eldre kan lære seg å bruke nettbank. Kjønn og alder. Prosent.							
	ALLE	KJØNN		ALDER			
		Mann	Kvinne	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +
Helt enig	50 %	50 %	50 %	42 %	57 %	49 %	52 %
Nokså enig	26 %	27 %	25 %	31 %	21 %	31 %	23 %
Både og	13 %	12 %	14 %	14 %	11 %	11 %	14 %
Nokså uenig	7 %	7 %	7 %	10 %	7 %	4 %	6 %
Helt uenig	4 %	4 %	4 %	3 %	4 %	5 %	5 %
Vet ikke	0 %	1 %	0 %			0 %	1 %
TOTAL	100 %	101 %	100 %	100 %	100 %	100 %	101 %

Tabell 7a viser at:

- Kvinner og menn er om lag like enig, henholdsvis 75 og 77 prosent.
- Aldersgruppen 18-29 år er litt mindre enig og litt mer uenig enn øvrige aldersgrupper.

Tabell 7b: De fleste eldre kan lære seg å bruke nettbank. Utdannelse og inntekt. Prosent.

Tabell 7b) De fleste eldre kan lære seg å bruke nettbank. Utdannelse og inntekt. Prosent.									
	ALLE	UTDANNELSE				HUSHOLDNINGSSINTEKT			
		Grunn- skole	VGS	Høysk. 1-3 år	Høysk. 4 år +	Under 401'	401'- 700'	701'- 1.000'	Over 1.000'
Helt enig	50 %	39 %	52 %	52 %	51 %	47 %	56 %	49 %	54 %
Nokså enig	26 %	24 %	21 %	27 %	31 %	23 %	25 %	28 %	28 %
Både og	13 %	18 %	14 %	12 %	9 %	13 %	10 %	12 %	10 %
Nokså uenig	7 %	11 %	8 %	7 %	4 %	11 %	4 %	8 %	3 %
Helt uenig	4 %	8 %	5 %	2 %	4 %	5 %	5 %	2 %	5 %
Vet ikke	0 %			1 %	1 %	0 %	0 %	1 %	
TOTAL	100 %	100 %	100 %	101 %	100 %	99 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 7b viser at:

- Jo lenger utdanning respondentene har, desto mer enig er de i påstanden.
- Personer med kun grunnskole har en vesentlig lavere andel som er enig (63 prosent) og en vesentlig høyere andel som er uenig (19 prosent), enn øvrige utdanningsgrupper.
- Personer i husholdninger med lav husstandsinnkomst (under 401.000 kroner) har lavere andel enige og høyere andel uenige, enn øvrige inntektsgrupper.

Oppsummering kapittel 2.7.

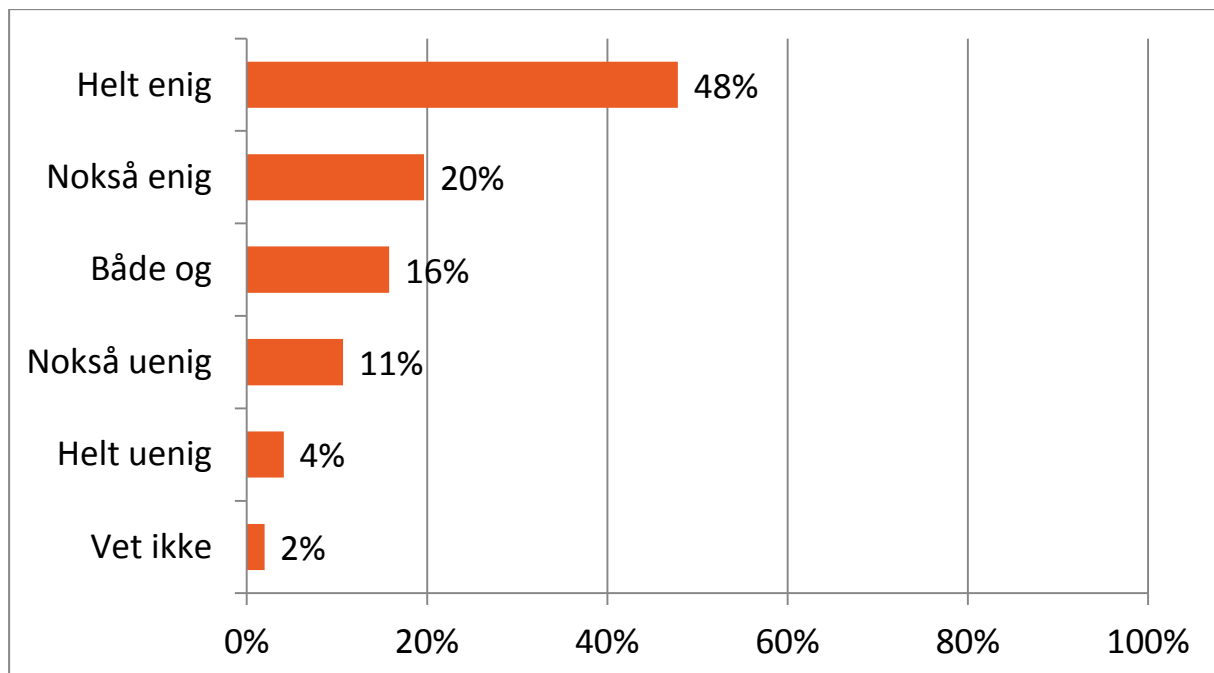
Svarene viser stor tiltro til eldres funksjonsnivå: 3 av 4 (76 prosent) mener at de fleste eldre kan lære seg å bruke nettbank. Halvparten er helt enig. Kun 4 prosent er helt uenig. Personer under 30 år har litt lavere tiltro til eldres funksjonsnivå enn befolkningen for øvrig. Personer med lav husholdningsinntekt (under 401.000 kroner) og personer med kun grunnskole, har lavere tiltro til eldres funksjonsnivå enn befolkningen for øvrig. Det er et stort flertall som er enig i påstanden blant begge kjønn og i alle aldersgrupper, utdanningsnivåer og inntektsgrupper.

- En typisk person som er enig i at de fleste eldre kan lære seg nettbank, er en mann over 30 år med høy inntekt og lang utdanning.
- En typisk person som er uenig i påstanden, er en kvinne under 30 år med lav inntekt og kort utdannelse.

2.8. Personer over 80 år bør ha samme rett til kostbare helseoperasjoner som resten av befolkningen.

Hensikten med påstanden er å avdekke holdninger til eldres rett til helsehjelp, på lik linje med resten av befolkningen. Alder kan være et saklig medisinsk grunnlag for å nekte helsehjelp, for eksempel om en eldre pasient har en forventet lavere effekt av behandlingen enn en yngre person vil ha. Men å nekte helsehjelp kan også være et uttrykk for negative holdninger til eldre (diskriminering), for eksempel om variabler med ukjente verdier - som forventet levealder - brukes som argumentasjon. Grenseverdien 80 år er valgt fordi regjeringen i Samhandlingsreformen opprinnelig foreslo en annen finansieringsmodell for pasienter over 80 år enn for resten av befolkningen (kommunene skulle betale en høyere pris til sykehusene for behandling av personer over 80 år). Adjektivet «kostbare» er valgt for å avgrense problemstillingen til operasjoner som er prisgitt prioriteringer i helsevesenet, samt for å sikre at respondentene tar aktivt stilling.

Figur 8: Personer over 80 år bør ha samme rett til kostbare helseoperasjoner som resten av befolkningen.

Figur 8 viser at:

- 2 av 3 (68 prosent) er enig i påstanden
- Halvparten (48 prosent) er helt enig
- 15 prosent er uenig
- Kun 4 prosent er helt uenig
- 15 prosent er verken enig eller uenig

Tabell 8a: Personer over 80 år bør ha samme rett til kostbare helseoperasjoner som resten av befolkningen. Kjønn og alder. Prosent.

Tabell 8a) Personer over 80 år bør ha samme rett til kostbare helseoperasjoner som resten av befolkningen. Kjønn og alder. Prosent.							
	ALLE	KJØNN		ALDER			
		Mann	Kvinne	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +
Helt enig	48 %	47 %	49 %	45 %	38 %	44 %	55 %
Nokså enig	20 %	19 %	21 %	26 %	19 %	20 %	16 %
Både og	16 %	15 %	16 %	15 %	23 %	18 %	13 %
Nokså uenig	11 %	13 %	8 %	9 %	16 %	12 %	9 %
Helt uenig	4 %	5 %	4 %	3 %	3 %	4 %	5 %
Vet ikke	2 %	2 %	2 %	1 %	1 %	2 %	3 %
TOTAL	101 %	101 %	100 %	99 %	100 %	100 %	101 %

Tabell 8a viser at:

- Kvinner er litt mer enig enn menn, henholdsvis 70 og 66 prosent.
- Menn er i større grad uenig enn kvinner, henholdsvis 18 og 12 prosent.
- Yngste (18-29 år) og eldste (50 år +) aldersgruppe svarer om lag likt og er mest enige (71 prosent) og minst uenige (12-14 prosent) i påstanden.
- Samtlige aldersgrupper har et flertall (57-71 prosent) som er enig og et mindretall (12-17 prosent) som er uenig.

Tabell 8b: Personer over 80 år bør ha samme rett til kostbare helseoperasjoner som resten av befolkningen. Utdannelse og inntekt. Prosent.

Tabell 8b) Personer over 80 år bør ha samme rett til kostbare helseoperasjoner som resten av befolkningen. Utdannelse og inntekt. Prosent.									
	ALLE	UTDANNELSE				HUSHOLDNINGSSINNTEKT			
		Grunn- skole	VGS	Høysk. 1-3 år	Høysk. 4 år +	Under 401'	401'- 700'	701'- 1.000'	Over 1.000'
Helt enig	48 %	50 %	51 %	49 %	42 %	59 %	46 %	49 %	37 %
Nokså enig	20 %	17 %	23 %	19 %	17 %	15 %	21 %	17 %	18 %
Både og	16 %	17 %	11 %	17 %	20 %	10 %	16 %	18 %	21 %
Nokså uenig	11 %	7 %	9 %	9 %	15 %	7 %	10 %	13 %	17 %
Helt uenig	4 %	7 %	3 %	4 %	4 %	6 %	5 %	2 %	6 %
Vet ikke	2 %	3 %	2 %	3 %	2 %	2 %	2 %	1 %	1 %
TOTAL	101 %	101 %	99 %	101 %	100 %	99 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 8b viser at:

- Personer med lang høyskole- eller universitetsutdanning (4 år +) har en lavere andel enige enn øvrige utdanningsnivåer, henholdsvis 59 prosent og 67-74 prosent. Samme gruppe har også en andel uenige som er høyere enn øvrige utdanningsnivåer, henholdsvis 19 prosent og 12-14 prosent.
- Personer i husholdninger med inntekt over 1 million kroner har en lavere andel enige enn øvrige inntektsnivåer, henholdsvis 55 og 66-74 prosent. Samme gruppe har også en høyere andel uenige enn øvrige inntektsnivåer, henholdsvis 23 og 13-15 prosent.
- Det er et flertall som er enig og et mindretall som er uenig blant alle utdannings- og inntektsnivåer.

Oppsummering kapittel 2.8.

2 av 3 er enig i at personer over 80 år bør ha samme rett til kostbare helseoperasjoner som resten av befolkningen. Halvparten er helt enig. Kun 4 prosent er helt uenig. Vi kjenner ikke årsakene til at 1 av 10 (11 prosent) er uenig i påstanden. Det kan være et uttrykk for en negativ holdning overfor eldre, men vi kan ikke utelukke tolkninger av påstanden som gir rom for at dette er uttrykk for at man ønsker en saklig forskjellsbehandling begrunnet med medisinske årsaker eller økonomiske prioriteringer. Hovedinntrykket er uansett at storparten av befolkningen mener at personer over 80 år skal ha samme rett til kostbare operasjoner som resten av befolkningen.

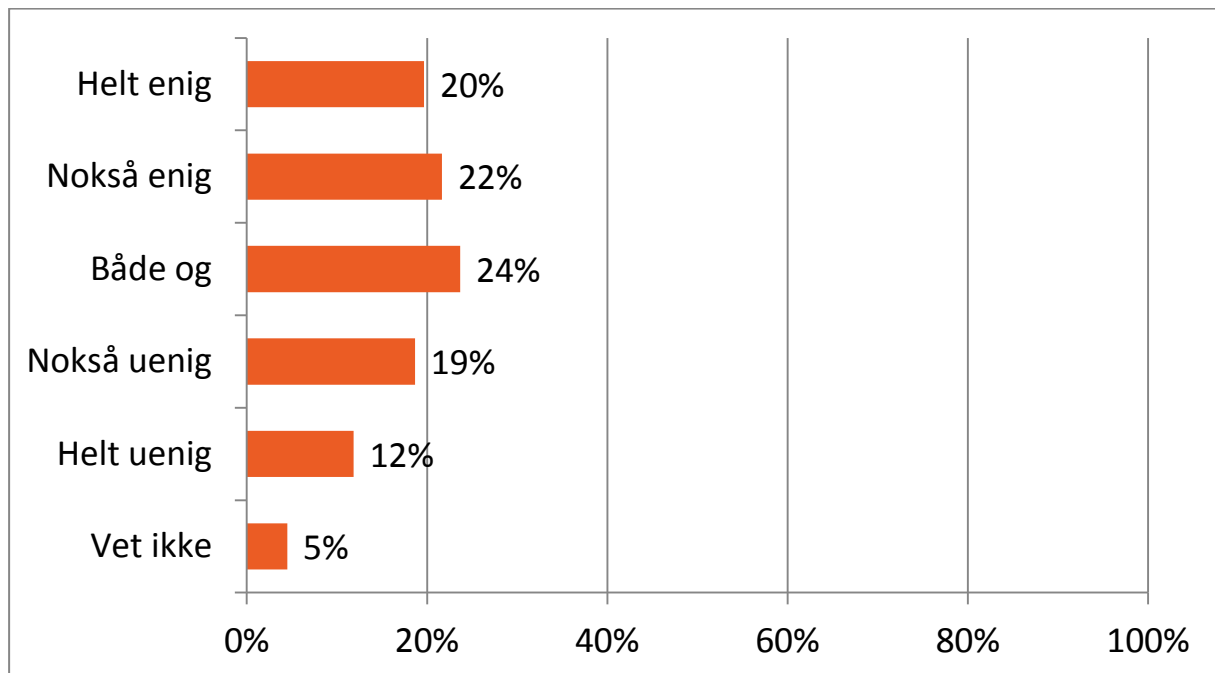
Alder, kjønn, utdanningsnivå og inntekt påvirker svarene. Kvinner er litt mer enig enn menn. Personer over 50 år og under 30 år er mest enig i påstanden. Personer med lang høyskole- eller universitetsutdanning (4 år +) er mindre enig enn øvrige utdanningslengder. Personer med høyest husholdningsinntekt (+ 1 million kroner), er mindre enig enn øvrige inntektsgrupper. Det er uansett et stort flertall som er enig i påstanden blant begge kjønn og i alle aldersgrupper, utdanningsnivåer og inntektsgrupper.

- En typisk person som er enig i at personer over 80 år bør ha samme rett til kostbare helseoperasjoner som resten av befolkningen, er en kvinne over 50 år med videregående skole og en husholdningsinntekt under 401.000 kroner.
- En typisk person som er uenig i påstanden, er en mann 30-49 år med lang høyskole- eller universitetsutdanning og en husholdningsinntekt over 1 million kroner.

2.9. Det burde være flere pensjonister i kommunestyre og fylkesting og på Stortinget.

Hensikten med påstanden er å avdekke holdninger til Eldres funksjonsnivå og respondentenes bevissthet om Eldres representasjon i folkevalgte organer. Når eldre slutter i arbeidslivet, forsvinner de samtidig fra en rekke andre samfunnsarenaer. Det kan skyldes en antakelse blant og overfor eldre om at når man er «for gammel» til å jobbe, er man også for gammel til å være med å bestemme og delta på andre områder. I følge Statistisk sentralbyrå er eldre underrepresentert i folkevalgte organer på alle forvaltningsnivåer.

Figur 9: Det burde være flere pensjonister i kommunestyre og fylkesting og på Stortinget.

Figur 9 viser at:

- 4 av 10 (42 prosent) er enig
- 3 av 10 (31 prosent) er uenig
- 1 av 4 (24 prosent) er verken enig eller uenig

Tabell 9a: Det burde være flere pensjonister i kommunestyre og fylkesting og på Stortinget. Kjønn og alder. Prosent.

Tabell 9a) Det burde være flere pensjonister i kommunestyre og fylkesting og på Stortinget. Kjønn og alder. Prosent.							
	ALLE	KJØNN		ALDER			
		Mann	Kvinne	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +
Helt enig	20 %	17 %	22 %	8 %	10 %	15 %	33 %
Nokså enig	22 %	23 %	21 %	21 %	15 %	23 %	24 %
Både og	24 %	25 %	22 %	24 %	33 %	26 %	19 %
Nokså uenig	19 %	18 %	19 %	26 %	23 %	19 %	12 %
Helt uenig	12 %	13 %	10 %	15 %	13 %	12 %	10 %
Vet ikke	5 %	3 %	6 %	6 %	7 %	5 %	3 %
TOTAL	102 %	99 %	100 %	100 %	101 %	100 %	101 %

Tabell 9a viser at:

- Kvinner er litt mer enig enn menn, henholdsvis 43 og 40 prosent.
- Personer over 50 år er langt mer enig enn øvrige aldersgrupper, henholdsvis 57 og 25-39 prosent.
- Blant personer under 40 år er det flere som er uenig enn enig.

Tabell 9b: Det burde være flere pensjonister i kommunestyre og fylkesting og på Stortinget. Utdannelse og inntekt. Prosent.

Tabell 9b) Det burde være flere pensjonister i kommunestyre og fylkesting og på Stortinget. Utdannelse og inntekt. Prosent.									
	ALLE	UTDANNELSE				HUSHOLDNINGSSINNEKTEK			
		Grunn-skole	VGS	Høysk. 1-3 år	Høysk. 4 år +	Under 401'	401'-700'	701'-1.000'	Over 1.000'
Helt enig	20 %	24 %	21 %	18 %	17 %	34 %	24 %	16 %	11 %
Nokså enig	22 %	20 %	22 %	20 %	23 %	28 %	19 %	18 %	24 %
Både og	24 %	24 %	21 %	30 %	23 %	19 %	25 %	24 %	25 %
Nokså uenig	19 %	18 %	17 %	20 %	21 %	10 %	15 %	23 %	23 %
Helt uenig	12 %	7 %	14 %	12 %	11 %	7 %	14 %	16 %	13 %
Vet ikke	5 %	7 %	5 %	0 %	5 %	2 %	3 %	3 %	3 %
TOTAL	102 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	99 %

Tabell 9b viser at:

- Personer uten høyere utdanning er litt mer enig enn personer med slik utdanning, henholdsvis 43-44 og 38-40 prosent.
- Personer med kun grunnskole har lavere andel som er uenig enn øvrige aldersgrupper, henholdsvis 25 og 31-33 prosent.
- Personer med lave husholdningsinntekter er mer enig enn personer med høye husholdningsinntekter. Hele 6 av 10 (62 prosent) av dem med lavest inntekt er enig og kun 17 prosent i samme gruppe er uenig.
- Blant personer med husholdningsinntekt over 701.000 kroner, er det flere som er uenig enn enig.

Oppsummering kapittel 2.9.

Vi vet ikke om og i hvilken grad respondentene kjenner til Eldres faktiske representasjon i folkevalgte organer. Ei heller om de mener alder er et vesentlig kriterium for representasjon. Det er et fortolkningsrom i påstanden som gjør at man ikke kan fastslå at de som er uenig nødvendigvis er motstandere av at eldre skal være representert i folkevalgte fora og/eller har diskriminerende holdninger overfor eldre. Det kan være at de tror, mener eller vet (gjennom lokal kunnskap og erfaring) at det er mange pensjonister i folkevalgte organer, eller de mener at alder ikke er viktig og/eller at Eldres sak tales godt nok for av de folkevalgte i dag.

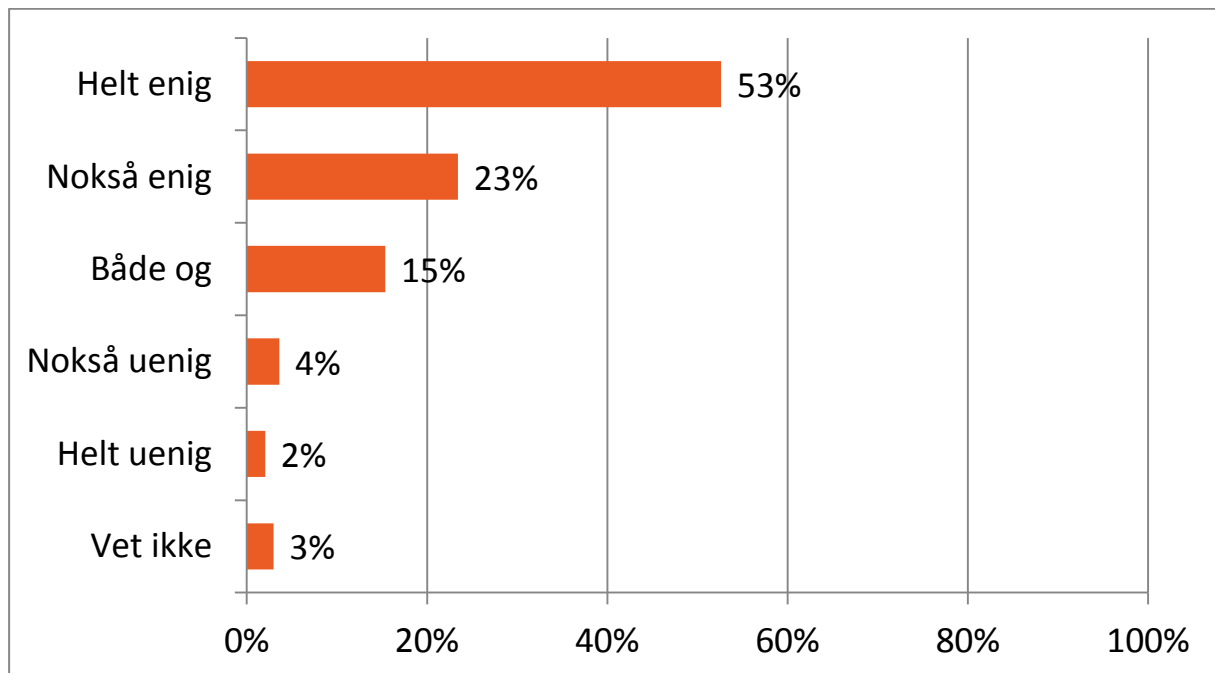
I hele befolkningen er det flere som er enig enn uenig i at det burde være flere pensjonister i folkevalgte organer, henholdsvis 42 og 31 prosent. Kvinner er litt mer enig enn menn. I alle utdanningsgrupper er det flere som er enig enn uenig. Inntekt og alder er de bakgrunnsvariablene med størst effekt på svarene. Blant dem med husholdningsinntekter over 701.000 kroner, er det flere som er uenig enn enig. Tilsvarende er det også blant dem som er under 39 år flere som er uenig enn enig. Aldersgruppen 50 år + har en langt større andel som er enig enn de øvrige aldersgruppene.

- En typisk person som er enig i at det burde være flere pensjonister i folkevalgte organer, er en kvinne over 50 år uten høyere utdanning med husholdningsinntekt under 700.000 kroner.
- En typisk person som er uenig i påstanden, er en mann under 40 år med høyere utdanning med husholdningsinntekt over 700.000 kroner.

2.10. Pensjonister utfører ofte nyttige oppgaver for andre.

Påstanden skal avdekke holdninger til eldre som samfunnsnyttig ressurs (utenfor arbeidslivet).

Figur 10: *Pensjonister utfører ofte nyttige oppgaver for andre.*

Figur 10 viser at:

- 3 av 4 (76 prosent) er enig
- 6 prosent er uenig
- Kun 2 prosent er helt uenig

Tabell 10a: Pensjonister utfører ofte nyttige oppgaver for andre. Kjønn og alder. Prosent.

Tabell 10a) Pensjonister utfører ofte nyttige oppgaver for andre. Kjønn og alder. Prosent.							
	ALLE	KJØNN		ALDER			
		Mann	Kvinne	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +
Helt enig	53 %	50 %	55 %	37 %	51 %	55 %	61 %
Nokså enig	23 %	24 %	23 %	25 %	26 %	26 %	20 %
Både og	15 %	16 %	15 %	26 %	14 %	10 %	12 %
Nokså uenig	4 %	4 %	4 %	7 %	4 %	3 %	2 %
Helt uenig	2 %	3 %	1 %	3 %	1 %	2 %	2 %
Vet ikke	3 %	3 %	3 %	2 %	4 %	4 %	3 %
TOTAL	100 %	100 %	101 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 10a viser at:

- Kvinner er litt mer enig enn menn, henholdsvis 78 og 74 prosent.
- Den yngste aldersgruppen (18-29 år) er vesentlig mindre enig enn de øvrige aldersgruppene, henholdsvis 62 og 77-81 prosent.
- Det er et stort flertall blant begge kjønn og alle aldersgrupper som er enig.

Tabell 10b: Pensjonister utfører ofte nyttige oppgaver for andre. Utdannelse og inntekt. Prosent.

Tabell 10b) Pensjonister utfører ofte nyttige oppgaver for andre. Utdannelse og inntekt. Prosent.									
	ALLE	UTDANNELSE				HUSHOLDNINGSSINTEKT			
		Grunnskole	VGS	Høysk. 1-3 år	Høysk. 4 år +	Under 401'	401'-700'	701'-1.000'	Over 1.000'
Helt enig	53 %	44 %	50 %	54 %	58 %	60 %	54 %	55 %	50 %
Nokså enig	23 %	25 %	21 %	24 %	26 %	19 %	22 %	24 %	25 %
Både og	15 %	24 %	18 %	16 %	9 %	10 %	19 %	11 %	17 %
Nokså uenig	4 %	4 %	4 %	3 %	3 %	1 %	3 %	5 %	3 %
Helt uenig	2 %	1 %	4 %	1 %	1 %	5 %	1 %	2 %	2 %
Vet ikke	3 %	2 %	3 %	2 %	3 %	4 %	2 %	3 %	2 %
TOTAL	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	99 %	101 %	100 %	99 %

Tabell 10b viser at:

- Jo lenger utdanning, desto mer enig er man i påstanden. Hele 84 prosent av dem med høyskole- eller universitetsutdanning er enig. Tilsvarende tall for dem med kun grunnskole er 69 prosent.
- Inntekt har ingen entydig påvirkning på om man er enig eller uenig.
- Det er et stort flertall blant alle utdannings- og inntektsnivåer som er enig.

Oppsummering kapittel 2.10.

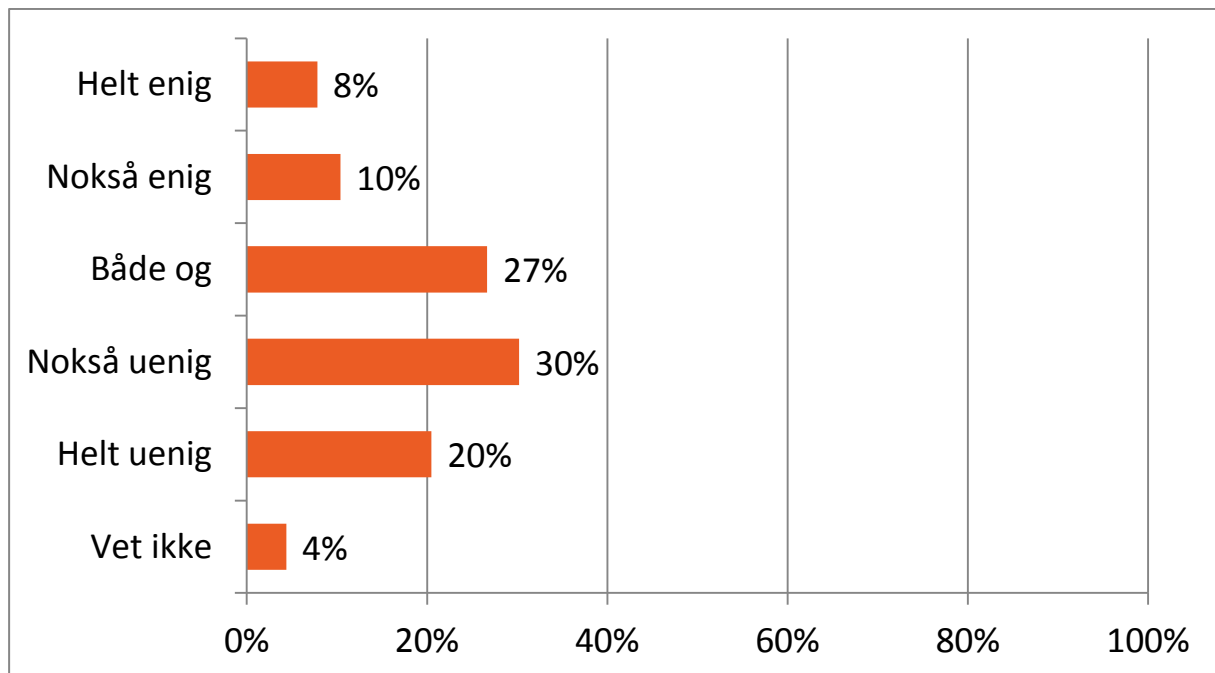
Et stort flertall (76 prosent) er enig i at pensjonister ofte utfører nyttige oppgaver for andre. Kun 2 prosent er helt uenig. Uansett alder, kjønn, lengde på utdanning eller inntekt, er det et stort flertall som er enig. Personer under 30 år og personer med lav utdanning er noe mindre enig enn øvrige aldersgrupper og utdanningsnivåer. Inntekt har ingen entydig påvirkning. Det er bred enighet i befolkningen om at pensjonister ofte utfører nyttige oppgaver for andre.

- En typisk person som er enig i at pensjonister ofte utfører nyttige oppgaver for andre, er en kvinne over 30 år med høy utdanning.
- En typisk person som er uenig i påstanden, er en mann under 30 år med kort utdanning.

2.11. De fleste pensjonister har ganske dårlig råd.

Hensikten med påstanden er å avdekke holdninger til Eldres økonomi, men i utvidet forstand også holdninger til Eldres muligheter for å ha et godt liv (økonomi som del av livskvalitet). Eldre som gruppe er ikke lenger omfattet av EU og OECDs fattigdomsdefinisjoner. I følge Statistisk sentralbyrå er aldersgruppen 60-79 år den som har høyest formue i Norge. På tross av dette omtales og oppfattes ofte eldre som en gruppe med dårlig råd. Diskriminering av eldre kan komme til uttrykk gjennom velment stakkarsliggjøring av dem (*medfølelse alderisme*), for eksempel gjennom antakelser om at de fleste eldre har dårlig råd.

Figur 11: De fleste pensjonister har ganske dårlig råd.

Figur 11 viser at:

- Halvparten (50 prosent) er uenig
- 18 prosent er enig
- 27 prosent er verken enig eller uenig

Tabell 11a: De fleste pensjonister har ganske dårlig råd. Kjønn og alder. Prosent.

Tabell 11a) De fleste pensjonister har ganske dårlig råd. Kjønn og alder. Prosent.							
	ALLE	KJØNN		ALDER			
		Mann	Kvinne	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +
Helt enig	8 %	6 %	10 %	7 %	8 %	8 %	8 %
Nokså enig	10 %	11 %	10 %	15 %	13 %	6 %	8 %
Både og	27 %	25 %	28 %	34 %	24 %	20 %	26 %
Nokså uenig	30 %	33 %	27 %	24 %	31 %	32 %	33 %
Helt uenig	20 %	20 %	21 %	11 %	18 %	31 %	22 %
Vet ikke	4 %	5 %	4 %	8 %	6 %	2 %	2 %
TOTAL	99 %	100 %	100 %	99 %	100 %	99 %	99 %

Tabell 11a viser at:

- Det er en litt høyere andel blant menn enn kvinner som er uenig, henholdsvis 53 og 48 prosent.
- For alle aldersgrupper er det flere som er uenig enn enig.
- Personer under 40 år er mer enig enn personer over 40 år, henholdsvis 21-22 og 14-16 prosent.
- Personer over 40 år er mest uenig, særlig aldersgruppen 40-49 år der 63 prosent er uenig. Tilsvarende andel for den yngste aldersgruppen (18-29) er kun 35 prosent.

Tabell 11b: De fleste pensjonister har ganske dårlig råd. Utdannelse og inntekt. Prosent.

Tabell 11b) De fleste pensjonister har ganske dårlig råd. Utdannelse og inntekt. Prosent.									
	ALLE	UTDANNELSE				HUSHOLDNINGSSINNEKTEK			
		Grunn-skole	VGS	Høysk. 1-3 år	Høysk. 4 år +	Under 401'	401'-700'	701'-1.000'	Over 1.000'
Helt enig	8 %	7 %	12 %	6 %	4 %	11 %	7 %	8 %	6 %
Nokså enig	10 %	14 %	12 %	11 %	6 %	12 %	10 %	9 %	8 %
Både og	27 %	27 %	27 %	30 %	24 %	28 %	28 %	28 %	22 %
Nokså uenig	30 %	19 %	28 %	30 %	37 %	29 %	34 %	32 %	32 %
Helt uenig	20 %	25 %	16 %	19 %	26 %	18 %	18 %	20 %	28 %
Vet ikke	4 %	7 %	5 %	4 %	3 %	3 %	3 %	3 %	4 %
TOTAL	99 %	99 %	100 %	100 %	100 %	101 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 11b viser at:

- Det er flere som er uenig enn enig for alle utdanningslengder.
- Personer med høyskole- eller universitetsutdanning er mindre enige og mer uenig enn personer uten slik utdanning.
- Personer med lang (4 år+) høyskole- eller universitetsutdanning har en vesentlig mindre andel som er enig (10 prosent) og en vesentlig større andel som er uenig (63 prosent), enn øvrige utdanningslengder.
- Personer i husholdninger med inntekt under 401.000 kroner, er mer enig enn øvrige (høyere) inntektsgrupper, henholdsvis 23 og 14-17 prosent.

- Personer i husholdninger med inntekt over 1 million kroner, er mer uenig enn øvrige (lavere) inntektsgrupper, henholdsvis 60 og 47-52 prosent.

Oppsummering kapittel 2.11.

Det er et flertall i alle aldersgrupper, blant begge kjønn, for alle utdanningslengder og i alle inntektsgrupper, som er uenig i at de fleste pensjonister har ganske dårlig råd. Kun 18 prosent er enig. Dette kan tolkes som en generell positiv holdning til eldre og livet som gammel, fordi god økonomi (for de fleste) er en viktig del av et godt liv. Svarene viser en svært lav grad av stakkarsliggjøring av eldre.

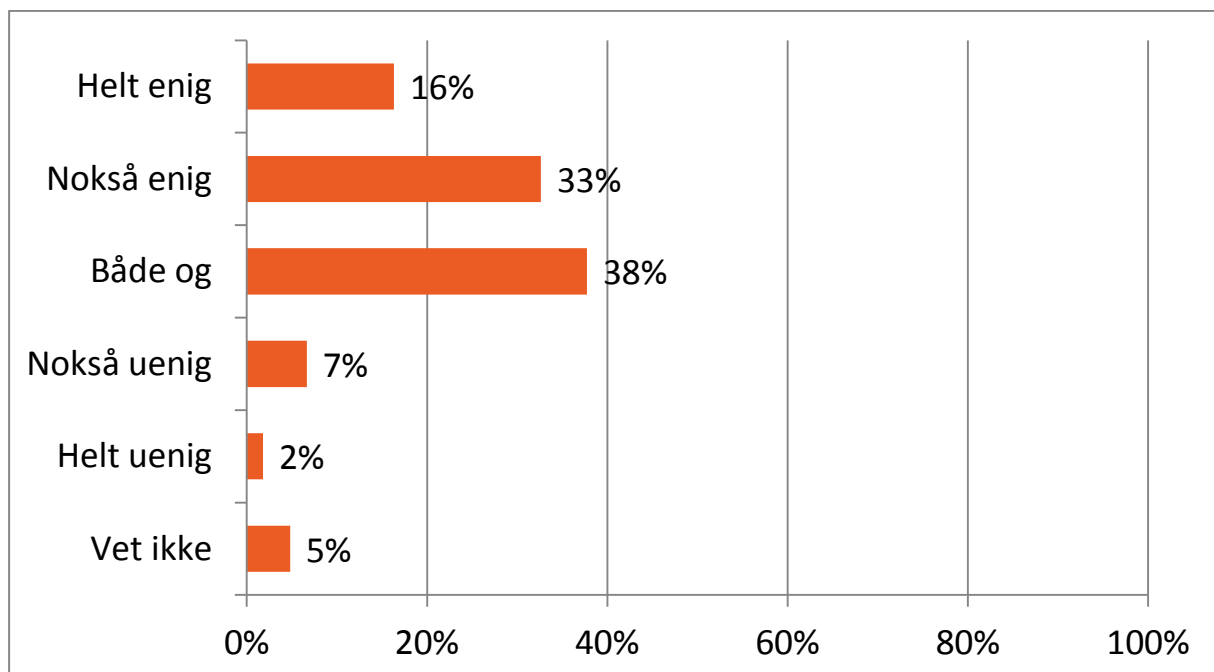
Alder, kjønn, lengde på utdanning og inntekt påvirker respondentenes svar. Blant dem som er enig, er det en overvekt av kvinner, personer under 40 år, personer uten høyskoleutdanning og personer med lav husholdningsinntekt. Blant dem som er uenig, er det en overvekt av menn, personer over 40 år og personer med lengre høyskole- eller universitetsutdanning.

- En typisk person som er enig i at de fleste pensjonister har dårlig råd, er en kvinne under 40 år, uten høyskole- eller universitetsutdanning og med lav inntekt.
- En typisk person som er uenig i påstanden, er en mann over 40 år, med lang høyskole- eller universitetsutdanning og med høy inntekt.

2.12. De fleste pensjonister har god helse.

Hensikten med påstanden er konkret å avdekke holdninger til eldres helse, men i utvidet forstand også holdninger til eldres muligheter for å ha et godt liv (helse som del av livskvalitet).

Figur 12: De fleste pensjonister har god helse.

Figur 12 viser at:

- Halvparten (49 prosent) er enig i påstanden
- 38 prosent er verken enig eller uenig
- 9 prosent er uenig
- Kun 2 prosent er helt uenig

Tabell 12a: De fleste pensjonister har god helse. Kjønn og alder. Prosent.

Tabell 12a) De fleste pensjonister har ganske god helse. Kjønn og alder. Prosent.							
	ALLE	KJØNN		ALDER			
		Mann	Kvinne	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +
Helt enig	16 %	16 %	16 %	3 %	11 %	15 %	27 %
Nokså enig	33 %	35 %	30 %	24 %	35 %	41 %	33 %
Både og	38 %	35 %	41 %	48 %	38 %	36 %	32 %
Nokså uenig	7 %	7 %	6 %	10 %	7 %	4 %	5 %
Helt uenig	2 %	2 %	1 %	4 %	1 %	1 %	1 %
Vet ikke	5 %	5 %	5 %	11 %	7 %	2 %	2 %
TOTAL	101 %	100 %	99 %	100 %	99 %	99 %	100 %

Tabell 12a viser at:

- Litt flere menn enn kvinner er enig, henholdsvis 51 og 46 prosent.
- Jo eldre man er, desto mer enig er man i påstanden.
- Den yngste aldersgruppen (18-29 år) har en vesentlig lavere andel som er enig enn øvrige aldersgrupper, henholdsvis 27 og 46-60 prosent.
- Selv blant de yngste er det ikke mer enn 14 prosent som er uenig i påstanden (59 prosent i denne gruppen har svart «både og» eller «vet ikke»)
- 6 av 10 (60 prosent) av aldersgruppen 50+ er enig, 27 prosent er helt enig.

Tabell 12b: De fleste pensjonister har god helse. Utdannelse og inntekt. Prosent.

Tabell 12b) De fleste pensjonister har ganske god helse. Utdannelse og inntekt. Prosent.									
	ALLE	UTDANNELSE				HUSHOLDNINGSSINNTEKT			
		Grunn-skole	VGS	Høysk. 1-3 år	Høysk. 4 år +	Under 401'	401'-700'	701'-1.000'	Over 1.000'
Helt enig	16 %	16 %	18 %	13 %	16 %	17 %	20 %	18 %	13 %
Nokså enig	33 %	26 %	28 %	36 %	38 %	25 %	37 %	31 %	44 %
Både og	38 %	44 %	38 %	42 %	32 %	46 %	34 %	39 %	31 %
Nokså uenig	7 %	7 %	8 %	3 %	8 %	7 %	6 %	6 %	7 %
Helt uenig	2 %	3 %	3 %	2 %	0 %	1 %	0 %	1 %	2 %
Vet ikke	5 %	3 %	5 %	5 %	6 %	3 %	3 %	5 %	2 %
TOTAL	101 %	99 %	100 %	101 %	100 %	99 %	100 %	100 %	99 %

Tabell 12b viser at:

- Jo lenger utdanning, desto mer enig er man i påstanden. Blant dem med kun grunnskole er det 42 prosent som er enig. Tilsvarende tall for dem med lange (4 år+) høyskole- eller universitetsstudier er 53 prosent. Blant sistnevnte gruppe er ingen helt uenig i påstanden.
- De med lavest husholdningsinntekt (under 401.000 kroner) har en vesentlig lavere andel som er enige enn øvrige inntektsgrupper, henholdsvis 42 og 49-57 prosent.
- Inntekt har likevel ingen entydig påvirkning, fordi nest laveste inntektsgruppe har en høyere andel som er enig enn de to høyeste inntektsgruppene.

Oppsummering kapittel 2.12.

Halvparten er enig i at de fleste pensjonister har god helse. Kun 2 prosent er helt uenig. Svært mange (38 prosent) har svart at de er verken enig eller uenig. Det kan være en indikasjon på at påstanden gir rom for ulike tolkninger og usikkerhet, for eksempel i forhold til hva som menes med «god helse». Det er litt flere menn enn kvinner som er enig, henholdsvis 51 og 46 prosent.

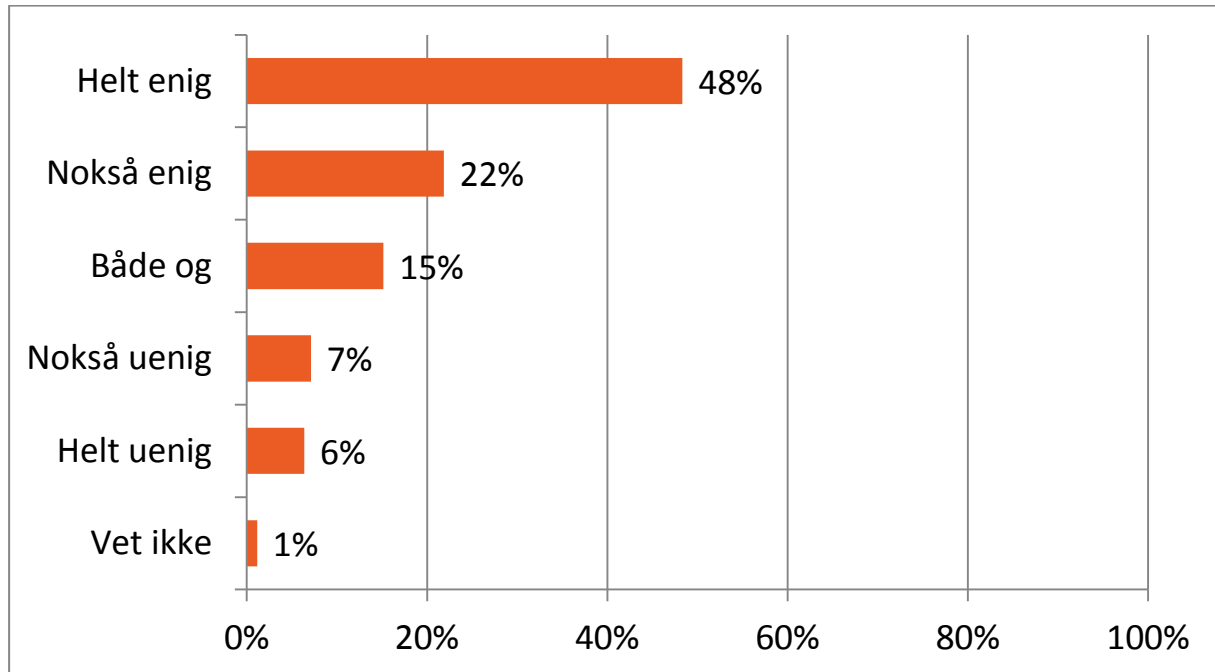
Alder er den bakgrunnsvariabelen som gir størst utslag. Blant personer under 30 år er det kun 1 av 4 (27 prosent) som er enig, mens tilsvarende tall for aldersgruppen 50+ er 6 av 10 (60 prosent). Det er vanskelig å tolke den yngste aldersgruppens synspunkter som en negativ holdning overfor eldre, fordi i denne gruppen har hele 6 av 10 (59 prosent) enten svart «både og» eller «vet ikke». Svarene er derfor antakelig heller uttrykk for lav bevissthet om, interesse for eller kunnskap om Eldres helsetilstand.

Utdanning påvirker også respondentenes svar. Blant dem med kun grunnskole er det 42 prosent som er enig, blant dem med videregående skole 46 prosent, blant dem med kortere høyskole eller universitetsstudier (1-3 år) 49 prosent, og blant dem med lange høyskole eller universitetsstudier (4 år+) 53 prosent. Blant sistnevnte gruppe er ingen helt uenig i påstanden. Inntekt har ingen entydig påvirkning: De med lavest husholdningsinntekt (under 401.000 kroner) er minst enig, men de med nest lavest er mest enig (mer enn de to øverste inntektsgruppene).

- En typisk person som er enig i at de fleste pensjonister har god helse, er en mann over 50 år med lang høyskole eller universitetsutdanning.
- En typisk person som er uenig i påstanden, er en kvinne under 30 år med kun grunnskole og husholdningsinntekt.

2.13. Pensjonister fortjener å trekke seg tilbake, tenke på seg selv og nyte livet.

Hensikten med påstanden er å avdekke holdninger i forhold til om eldre har rett til og/eller bør trekke seg tilbake fra deltakelse på ulike samfunnsarenaer.

Figur 13: Pensjonister fortjener å trekke seg tilbake, tenke på seg selv og nyte livet.

Figur 13 viser at:

- 7 av 10 (70 prosent) er enig
- 1 av 8 (13 prosent) er uenig
- 1 av 7 (15 prosent) er verken enig eller uenig.

Tabell 13a: Pensjonister fortjener å trekke seg tilbake, tenke på seg selv og nyte livet. Kjønn og alder. Prosent.

Tabell 13a) Pensjonister fortjener å trekke seg tilbake, tenke på seg selv og nyte livet. Kjønn og alder. Prosent.							
	ALLE	KJØNN		ALDER			
		Mann	Kvinne	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +
Helt enig	48 %	50 %	47 %	59 %	53 %	45 %	42 %
Nokså enig	22 %	24 %	20 %	22 %	21 %	28 %	19 %
Både og	15 %	13 %	17 %	12 %	14 %	15 %	18 %
Nokså uenig	7 %	7 %	7 %	2 %	6 %	6 %	11 %
Helt uenig	6 %	5 %	8 %	5 %	3 %	4 %	9 %
Vet ikke	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
TOTAL	99 %	100 %	100 %	101 %	98 %	99 %	100 %

Tabell 13a viser at:

- Litt flere menn enn kvinner er enig, henholdsvis 74 og 67 prosent.
- Personer over 50 år har en lavere andel som er enig enn de øvrige aldersgrupper, henholdsvis 61 og 71-74 prosent.
- Personer over 50 år har en dobbelt så stor andel uenige som øvrige aldersgrupper, henholdsvis 18 og 7-10 prosent.
- Det er et flertall i alle aldersgrupper som er enig i påstanden.

Tabell 13b: Pensjonister fortjener å trekke seg tilbake, tenke på seg selv og nyte livet. Utdannelse og inntekt. Prosent.

Tabell 13b) Pensjonister fortjener å trekke seg tilbake, tenke på seg selv og nyte livet. Utdannelse og inntekt. Prosent.									
	ALLE	UTDANNELSE				HUSHOLDNINGSSINTEKT			
		Grunn-skole	VGS	Høysk. 1-3 år	Høysk. 4 år +	Under 401'	401'-700'	701'-1.000'	Over 1.000'
Helt enig	48 %	47 %	57 %	52 %	35 %	53 %	47 %	50 %	38 %
Nokså enig	22 %	19 %	19 %	24 %	25 %	17 %	25 %	23 %	23 %
Både og	15 %	13 %	12 %	14 %	21 %	13 %	15 %	16 %	19 %
Nokså uenig	7 %	7 %	7 %	6 %	8 %	8 %	8 %	6 %	8 %
Helt uenig	6 %	12 %	4 %	4 %	10 %	9 %	5 %	5 %	9 %
Vet ikke	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %		1 %	0 %	2 %
TOTAL	99 %	99 %	100 %	101 %	100 %	100 %	101 %	100 %	99 %

Tabell 13b viser at:

- Utdannelse har ikke entydig påvirkning på svarene. De med lengst utdanning har lavere andel som er enig enn øvrige utdanningsnivåer, henholdsvis 60 og 66-76 prosent. Men de med korte høyskoleutdanninger har aller høyest andel (76 prosent).
- Inntekt har ikke en entydig påvirkning på svarene. De med høyest husholdningsinntekt har lavere andel som er enig enn øvrige inntektsgrupper, henholdsvis 61 og 70-73 prosent. Men de med nest høyest husholdningsinntekt har aller høyest andel (73 prosent).
- De best utdannede og de rikeste har en lavere andel som er enig enn øvrige utdanningsgrupper og inntektsnivåer, men likevel et flertall som er enig.

Oppsummering kapittel 2.13.

Et stort flertall i alle aldersgrupper unner norske pensjonister å trekke seg tilbake, tenke på seg selv og nyte livet. Men andelen synker desto eldre man blir. Jo nærmere respondentene er pensjonsalderen, desto færre er det som er enig. Blant aldersgruppen 50 år+ er 61 prosent enig og 18 prosent uenig i påstanden. Andelen som er uenig blant dem over 50 år, er dobbelt så høy som for andre aldersgrupper.

Svarene på påstanden kan tolkes både som respekt overfor eldre med et langt og produktivt liv bak seg, som uttrykk for et ønske om at respondentene selv ser fram til en rolig pensjonisttilværelse, eller (i verste fall) som en stakkarsliggjøring av eldre. Vi kjenner ikke resonnementene bak respondentenes svar, men det er interessant at aldersgruppen 50+ ikke har like høy andel enige som øvrige aldersgrupper.

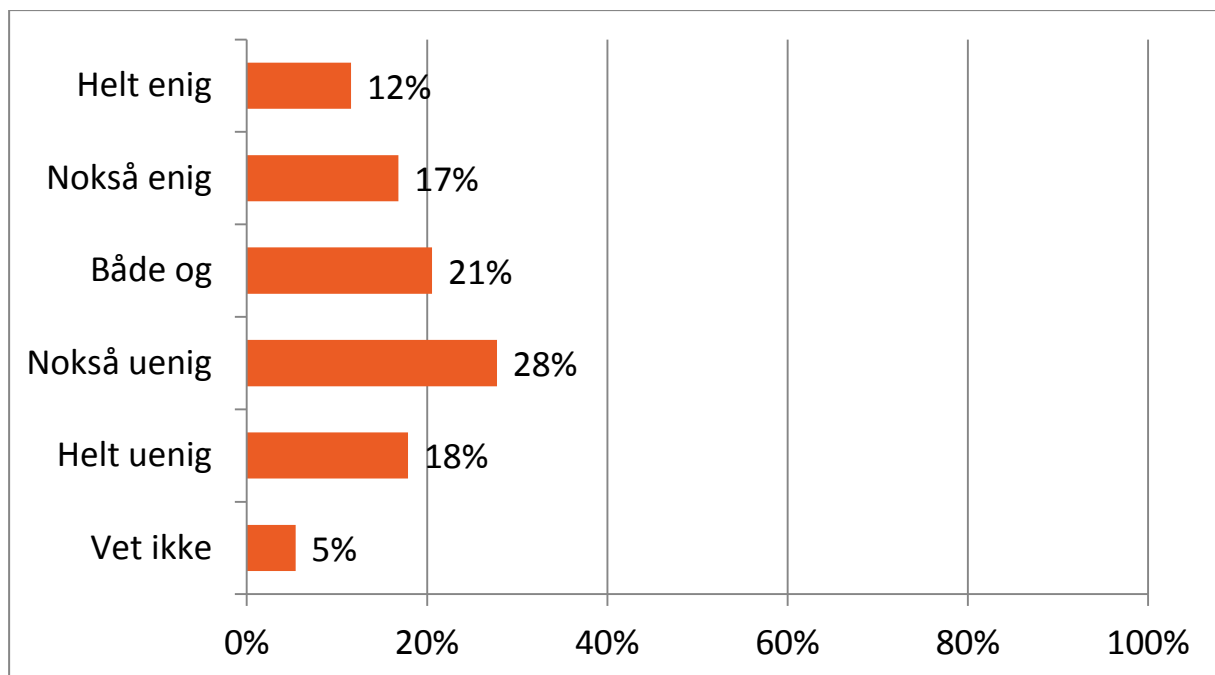
Det er en litt høyere andel blant menn enn kvinner som er enig, henholdsvis 74 og 67 prosent. Inntekt og utdanning har ingen entydig påvirkning på svarene, men de best utdannende og de rikeste er noe mindre enig enn øvrige utdannings- og inntektsnivåer.

- En typisk person som er enig i at pensjonister fortjener å trekke seg tilbake, tenke på seg selv og nyte livet, er en mann under 50 år med husholdningsinntekt under 1 million kroner.
- En typisk person som er uenig i påstanden er en kvinne over 50 år med husholdningsinntekt over 1 million kroner.

2.14. Diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge.

Hensikten med påstanden er å avdekke holdninger til og bevissthet om forekomst av diskriminering i Norge (både i og utenfor arbeidslivet).

Figur 14: *Diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge.*

Figur 14 viser at:

- Nesten halvparten (46 prosent) er uenig
- 29 prosent er enig
- 21 prosent er verken enig eller uenig
- 5 prosent svarte «vet ikke»

Tabell 14a: Diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge. Kjønn og alder. Prosent.

Tabell 14a) Diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge. Kjønn og alder. Prosent.							
	ALLE	KJØNN		ALDER			
		Mann	Kvinne	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år +
Helt enig	12 %	9 %	15 %	10 %	9 %	8 %	15 %
Nokså enig	17 %	17 %	16 %	18 %	19 %	15 %	16 %
Både og	21 %	22 %	19 %	21 %	20 %	21 %	20 %
Nokså uenig	28 %	29 %	27 %	31 %	31 %	30 %	23 %
Helt uenig	18 %	19 %	17 %	13 %	15 %	18 %	22 %
Vet ikke	5 %	4 %	6 %	6 %	6 %	7 %	4 %
TOTAL	101 %	100 %	100 %	99 %	100 %	99 %	100 %

Tabell 14a viser at:

- Det er en høyere andel blant kvinnene enn blant mennene som er enig, henholdsvis 31 og 26 prosent.
- Alder har ingen entydig påvirkning på svarene. Den nest eldste gruppen (40-49 år) har lavest andel som er enig (23 prosent) og høyest andel som er uenig (48 prosent). Tilsvarende tall for øvrige aldersgrupper er 27-31 prosent som er enig og 44-46 prosent som er uenig.
- Den eldste aldersgruppen (50 år+) har ikke svar som skiller seg vesentlig fra øvrige aldersgrupper. Den har riktignok høyest andel som er enig (31 prosent), men 45 prosent av denne aldersgruppen er uenig i at diskriminering av eldre er vanlig i Norge.

Tabell 14b: Diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge. Utdannelse og inntekt. Prosent.

Tabell 14b) Diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge. Utdannelse og inntekt. Prosent.									
	ALLE	UTDANNELSE				HUSHOLDNINGSSINNTEKT			
		Grunn-skole	VGS	Høysk. 1-3 år	Høysk. 4 år +	Under 401'	401'-700'	701'-1.000'	Over 1.000'
Helt enig	12 %	14 %	13 %	11 %	9 %	23 %	10 %	9 %	8 %
Nokså enig	17 %	20 %	20 %	18 %	12 %	22 %	16 %	16 %	19 %
Både og	21 %	25 %	18 %	23 %	20 %	18 %	23 %	23 %	16 %
Nokså uenig	28 %	16 %	25 %	26 %	37 %	20 %	30 %	29 %	34 %
Helt uenig	18 %	19 %	19 %	16 %	18 %	15 %	18 %	18 %	18 %
Vet ikke	5 %	6 %	5 %	6 %	5 %	2 %	3 %	5 %	4 %
TOTAL	101 %	100 %	100 %	100 %	101 %	100 %	100 %	100 %	99 %

Tabell 14b viser at:

- Jo lenger utdanning, desto lavere andel som er enig. 1 av 3 (34 prosent) med kun grunnskole er enig. Tilsvarende tall for de med lengst utdanning (høyskole 4 år+) er kun 1 av 5 (21 prosent). Mer enn halvparten (57 prosent) av dem med lengst utdanning er uenig. Kun 1 av 3 (35 prosent) av dem med kortest utdanning er det samme.
- Personer i husholdninger med lavest inntekt (under 401.000 kroner) har en vesentlig høyere andel som er enig (45 prosent) og vesentlig lavere andel som er uenig (35 prosent), sammenliknet med øvrige inntektsgrupper (som fremstår som like).
- De med kort utdanning og lave inntekter mener at diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge. De med lang utdanning og høy inntekt mener ikke det.

Oppsummering kapittel 2.14.

3 av 10 (29 prosent) mener at diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge. Nesten halvparten (46 prosent) er uenig i dette. Det er en litt høyere andel kvinner enn menn som er enig i påstanden, henholdsvis 31 og 26 prosent. Det er overraskende at alder ikke har stor påvirkning på svarene. Den eldste aldersgruppen (50 år+) svarer om lag likt med øvrige aldersgrupper. En mer finmasket aldersinndeling ville kanskje gitt et annet bilde.

Svarmønstrene viser at klassetilhørighet – her definert som inntekts- og utdanningsnivå - er avgjørende for om og i hvilken grad man mener at diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge. Blant dem med kortest utdanning er det om lag like mange som er enig som uenig i påstanden, henholdsvis 34 og 35 prosent. Blant dem med lengst utdanning (høyskole 4 år+) er kun 21 prosent enig og hele 55 prosent uenig i påstanden. Personer med husholdningsinntekt under 400.000 kroner svarer motsatt av befolkningen for øvrig. I denne gruppen er det hele 55 prosent som er enig i påstanden og kun 35 prosent som er uenig.

- En typisk person som er enig i at diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge, er en kvinne med kun grunnskole og en husholdningsinntekt under 401.000 kroner.
- En typisk person som er uenig i påstanden, er en mann med lengre høyskole eller universitetsstudier og en husholdningsinntekt over 401.000 kroner.

3. Korrelasjoner

Vi kjenner ikke respondentens beveggrunner for sine svar. Derfor kan det for enkelte påstander være vanskelig å slå fast om og i hvilken grad respondentens svar er uttrykk for en positiv eller negativ holdning overfor eldre. Men ved å se hvordan respondenter med en gitt mening på en påstand svarer på andre påstander, kan vi finne svarmønstre som avslører konsistente positive eller negative holdninger. Hvis for eksempel respondenter som svarer at eldre gjør en dårligere jobb, også svarer at eldre ikke burde kjøre bil eller ikke kan forventes å bruke nettbank eller ikke burde stille til valg, kan vi med en viss sikkerhet slå fast at disse har negative holdninger til eldre.

Svarmønstre finner vi ved en korrelasjonsanalyse (korrelasjon = samvariasjon) av typen: Hvor mange av dem som svarte *slik* på påstand X, svarte *sånn* på påstand Y? For eksempel hvor mange av dem som er enig i at personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil, mener også at eldre ikke kan lære seg å bruke nettbank? Er det en høyere andel blant førstnevnte gruppe som mener at eldre ikke kan lære seg å bruke nettbank enn det er for totalpopulasjonen? NB! I sammenlikningen mellom de filtrerte (de som svarte et gitt svar) og totalpopulasjonen (alle 1000 som har svart), så inngår de filtrertes svar også i totalpopulasjonen.

Korrelasjonsanalysene i dette kapittelet er stikkprøver for å avkrefte eller bekrefte funn knyttet til noen av de 14 påstandene. Det er ikke en utfyllende kontroll av alle mulige samvariasjoner. Her ser vi kun på samvariasjon mellom svar på to ulike påstander.

Under utformingen av påstandene, ble det laget 11 hypoteser om forventede samvariasjoner. Når resultatene forelå, skilte påstand 2 seg ut som den som (tilsynelatende) i størst grad avdekket et negativt syn på eldre. Derfor er denne påstanden viet særskilt oppmerksomhet i dette kapittelet og omtalt i hypotese 1, 2 og 3.

Følgende 11 hypoteser er testet:

1. De som er enig i at eldre arbeidstakere har problemer med å oppdatere og omstille seg, mener også at eldre gjør en dårligere jobb.
2. De som er uenig i at eldre arbeidstakere har problemer med å oppdatere og omstille seg, mener også at arbeidstakere må få fortsette i stillingen så lenge de selv ønsker.
3. De som mener at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert, mener også at eldre arbeidstakere over 50 år ikke har større problemer med å oppdatere og omstille seg.
4. De som mener at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert, mener også at arbeidstakere over 50 år som regel gjør en like god jobb som andre.
5. De som mener at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert, mener også at arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker.
6. De som mener at eldre ikke bør kjøre bil, mener også at eldre ikke kan lære seg nettbank.
7. De som mener at eldre ikke bør få kjøre bil, mener også at eldre ikke bør få kostbare operasjoner.
8. De som mener at det bør være flere pensjonister i folkevalgte organer, mener også at de fleste pensjonister har god helse.
9. De som mener pensjonister har dårlig råd, mener også at pensjonister har dårlig helse.
10. De som mener at pensjonister fortjener å trekke seg tilbake og nyte livet, mener også at det ikke burde være flere pensjonister i folkevalgte organer.
11. De som mener at diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge, mener også det er behov for flere pensjonister i folkevalgte organer.

NB! De elleve hypotesene ovenfor er fremstilt i forenklet form og gjentas i *kursiv* i hvert underkapittel. Der er også hypotesene skrevet i korrekt og nøyaktig form, for eksempel slik: Blant dem som er enig i påstand 2, er det en høyere andel som uenig i påstand 3 enn det er i totalpopulasjonen.

3.1. Hypotese 1

Hypotese 1: Blant dem som er enig i påstand 2, er det en høyere andel som uenig i påstand 3 enn det er i totalpopulasjonen (konsistent negativ holdning). *De som er enig at i eldre arbeidstakere har problemer med å oppdatere og omstille seg, mener også at eldre gjør en dårligere jobb.*

Tabell 15: *Arbeidstakere over 50 år gjør som regel en like god jobb som arbeidstakere under 50 år.* Filter: Enig i påstand 2. Prosent.

Tabell 15) Arbeidstakere over 50 år gjør som regel en like god jobb som arbeidstakere under 50 år. Filter: enig i påstand 2: Arbeidstakere over 50 år har ofte større problemer med å oppdatere og omstille seg enn personer under 50 år. Prosent.		
	Alle	Enig i 2
Antall	1000	427
Enig	86 %	83 %
Både og	8 %	8 %
Uenig	5 %	7 %
Vet ikke	2 %	2 %
TOTAL	101 %	100 %

Tabell 15 avkrefter hypotese 1. Det er riktignok en litt høyere andel blant dem som er enig i påstand 2, som er uenig i påstand 3 enn i befolkningen for øvrig, men forskjellen er marginal, henholdsvis 7 og 5 prosent. Å mene at arbeidstakere over 50 år har større problemer med å oppdatere og omstille seg, påvirker ikke hva man mener om kvaliteten på arbeidet til arbeidstakere over 50 år. Hele 83 prosent av denne gruppen mener at arbeidstakere over 50 år gjør en like god jobb som arbeidstakere under 50 år. Tilsvarende tall for hele befolkningen er 86 prosent.

- Kun 3 prosent (30 av 1000) mener både at arbeidstakere over 50 har større problemer med å oppdatere og omstille seg, og at arbeidstakere over 50 år gjør en dårligere jobb enn arbeidstakere under 50 år.
- Det er ingen sammenheng mellom respondentenes syn på eldre arbeidstakeres omstillingsevne og deres syn på kvaliteten på eldre arbeidstakeres arbeid.

3.2 Hypotese 2

Hypotese 2: Blant dem som er uenig i påstand 2, er det en høyere andel som er enig i påstand 4 enn det er i totalpopulasjonen (konsistent positiv holdning). *De som er uenig i at eldre arbeidstakere har problemer med å oppdatere og omstille seg, mener også at arbeidstakere må få fortsette i stillingen så lenge de selv ønsker.*

Tabell 16: *Arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker, såfremt de utfører den tilfredsstillende.* Filter: Uenig i påstand 2. Prosent.

Tabell 16) Arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker, såfremt de utfører den tilfredsstillende. Filter: uenig i påstand 2: Arbeidstakere over 50 år har ofte større problemer med å oppdatere og omstille seg enn personer under 50 år. Prosent.		
	Alle	Uenig i 2
Antall	1000	342
Enig	84 %	81 %
Både og	8 %	7 %
Uenig	8 %	11 %
Vet ikke	0 %	
TOTAL	100 %	100 %

Tabell 16 avkrefter hypotese 2. Det er ingen sammenheng mellom å være uenig i påstand 2 og enig i påstand 4. Blant dem som er uenig i påstand 2 er det faktisk en marginalt mindre andel som er enig i påstand 4 enn det er i totalpopulasjonen, henholdsvis 81 og 84 prosent.

- 28 prosent mener både at eldre arbeidstakere ikke har problemer med å omstille seg, og at arbeidstakere må få fortsette i stillingen så lenge de selv ønsker.
- Det er ingen sammenheng mellom respondentenes syn på eldre arbeidstakeres omstillingsevne og deres syn på hvor lenge man skal kunne fortsette i arbeid.

3.3. Hypotese 3

Hypotese 3: Blant dem som er enig i påstand 5, er det en høyere andel som er uenig i påstand 2 enn det er i totalpopulasjonen (konsistent positiv holdning). *De som mener at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert, mener også at eldre arbeidstakere over 50 år ikke har større problemer med å oppdatere og omstille seg.*

Tabell 17: *Arbeidstakere over 50 år har ofte større problemer med å oppdatere og omstille seg enn personer under 50 år.* Filter: Enig i påstand 5. Prosent.

Tabell 17) Arbeidstakere over 50 år har ofte større problemer med å oppdatere og omstille seg enn personer under 50 år. Filter: enig i påstand 5: Arbeidstakere over 50 år blir ofte diskriminert i arbeidslivet. Prosent.		
	Alle	Enig i 5
Antall	1000	284
Enig	43 %	44 %
Både og	21 %	22 %
Uenig	35 %	33 %
Vet ikke	2 %	1 %
TOTAL	100 %	100 %

Tabell 17 avkrefter hypotese 3. Det er faktisk en marginalt lavere andel i denne gruppen som er uenig i påstand 2 enn det er i befolkningen for øvrig, henholdsvis 35 og 33 prosent.

- 9 prosent mener både at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert, og at eldre arbeidstakere over 50 år ikke har større problemer med å oppdatere og omstille seg.
- Det er ingen sammenheng mellom respondentens syn på forekomsten av aldersdiskriminering i arbeidslivet og deres syn på eldre arbeidstakeres oppdaterings- og omstillingsevne.

3.4. Oppsummering hypotese 1-3

Tabell 15 og 16 viser at å mene at arbeidstakere over 50 år har større problemer med å oppdatere og omstille seg enn personer under 50 år, ikke har negativ påvirkning på vurderingen av kvaliteten på eldres arbeid eller deres rett til å fortsette i samme jobb så lenge de selv vil. Dette er interessant fordi isolert sett var det på denne påstanden det tilsynelatende var sterkeste negativ holdning overfor eldre: Hele 43 prosent var enige i at arbeidstakere over 50 år har større problemer med å oppdatere og omstille seg. Her ser vi at dette funnet avdramatiseres og kan forstås som en mindre saklig uenighet og ikke som en diskriminerende holdning: Eldre arbeidstakere har større problemer med oppdatering og omstilling enn yngre arbeidstakere, men det er intet stort problem og påvirker ikke kvaliteten på deres arbeid eller deres rett til å fortsette å arbeide.

Tabell 17 underbygger at respondentenes svar på påstand 2 ikke er uttrykk for en diskriminerende holdning overfor eldre. Det er en like høy andel blant dem som mener at arbeidstakere over 50 diskrimineres som mener at eldre arbeidstakere har større problemer med å omstille seg, som det er i befolkningen for øvrig.

- Personer som er enig i at eldre arbeidstakere ofte har større problemer med å oppdatere og omstille seg, er ikke mer enig i at eldre gjør en dårligere jobb.
- Personer som er uenig i at eldre arbeidstakere har større problemer med å oppdatere og omstille seg, er ikke mer enig i at arbeidstakere bør få fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker
- Personer som er enig i at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert i arbeidslivet, er like enig som alle andre i at eldre arbeidstakere ofte har større problemer med å oppdatere og omstille seg
- Respondentens svar på påstand 2 er ikke påvirket av deres svar på øvrige påstander og påvirker heller ikke deres svar på andre påstander. At 43 prosent mener at eldre arbeidstakere har større problemer med å oppdatere og omstille seg, er derfor ikke et uttrykk for en diskriminerende holdning.

3.5. Hypotese 4

Hypotese 4: Blant dem som er enig i påstand 5, er det en høyere andel som er enig i påstand 3 enn det er i totalpopulasjonen (konsistent positiv holdning). *De som mener at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert, mener også at arbeidstakere over 50 år som regel gjør en like god jobb som andre.*

Tabell 18: *Arbeidstakere over 50 år gjør som regel en like god jobb som arbeidstakere under 50 år.* Filter: Enig i påstand 5. Prosent.

Tabell 18) Arbeidstakere over 50 år gjør som regel en like god jobb som arbeidstakere under 50 år. Filter: enig i påstand 5: Arbeidstakere over 50 år blir ofte diskriminert i arbeidslivet. Prosent.		
	Alle	Enig i 5
Antall	1000	284
Enig	86 %	93 %
Både og	8 %	4 %
Uenig	5 %	3 %
Vet ikke	2 %	0 %
TOTAL	101 %	100 %

Tabell 18 bekrefter hypotesen. Det er en høyere andel blant dem som mener at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert, som mener at arbeidstakere over 50 år som regel gjør en like god jobb som andre, enn det er i totalpopulasjonen, henholdsvis 93 og 86 prosent.

- Hele 93 prosent av dem som mener at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert, mener også at arbeidstakere over 50 år som regel gjør en like god jobb som andre.
- 26 prosent mener både at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert og at arbeidstakere over 50 år som regel gjør en like god jobb som arbeidstakere under 50 år.
- Det er en sammenheng mellom synet på forekomst av aldersdiskriminering i arbeidslivet og synet på kvaliteten på eldre arbeidstakeres arbeid.

3.6. Hypotese 5

Hypotese 5: Blant dem som er enig påstand 5, er det en høyere andel som er enig i påstand 4 enn det er i totalpopulasjonen (konsistent positiv holdning). *De som mener at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert, mener også at arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker.*

Tabell 19: *Arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker, såfremt de utfører den tilfredsstillende.* Filter: Enig i påstand 5. Prosent.

Tabell 19) Arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker, såfremt de utfører den tilfredsstillende. Filter: enig i påstand 5: Arbeidstakere over 50 år blir ofte diskriminert i arbeidslivet. Prosent.		
	Alle	Enig i 5
Antall	1000	284
Enig	84 %	86 %
Både og	8 %	7 %
Uenig	8 %	6 %
Vet ikke	0 %	0 %
TOTAL	100 %	100 %

Tabell 19 bekrefter ikke hypotesen. Det er kun marginale forskjeller mellom dem som mener at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert og totalpopulasjonen i synet på om arbeidstakere bør kunne fortsette i jobben så lenge de selv vil.

- 24 prosent mener både at arbeidstakere over 50 år blir diskriminert i arbeidslivet og at arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker.
- Det er ingen sammenheng mellom hva man mener om diskriminering i arbeidslivet og synet på om man bør få fortsette i samme jobb så lenge man selv ønsker.

3.7. Hypotese 6

Hypotese 6: Blant dem som er enig påstand 6, er det en høyere andel som er uenig i påstand 7 enn det er i totalpopulasjonen (konsistent negativ holdning). *De som mener at eldre ikke bør kjøre bil, mener også at eldre ikke kan lære seg nettbank.*

Tabell 20: *De fleste eldre kan lære seg å bruke nettbank.* Filter: Enig i påstand 6. Prosent.

Tabell 20) De fleste eldre kan lære seg å bruke nettbank. Filter: enig i påstand 6: Personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil. Prosent.		
	Alle	Enig i 6
Antall	1000	147
Enig	76 %	71 %
Både og	13 %	11 %
Uenig	11 %	18 %
Vet ikke	0 %	1 %
TOTAL	100 %	100 %

Tabell 20 bekrefter hypotese 6. I totalpopulasjonen er det 11 prosent som er uenig i at de fleste eldre kan lære seg å bruke nettbank. Blant dem som mener eldre bør miste retten til å kjøre bil, er andelen hele 18 prosent. Det er derfor indikasjoner på en konsistent negativ holdning overfor eldre blant noen få respondenter (2,6 prosent). Samtidig er det slik at 71 prosent av dem som mener eldre bør miste retten til å kjøre bil mener at eldre kan lære seg nettbank. Det er kun 5 prosentpoeng færre enn totalpopulasjonen (76 prosent). Blant dem som mener eldre bør miste retten til å kjøre bil, er det altså fire ganger så mange som mener at eldre kan lære seg nettbank, enn det er som mener at de ikke kan gjøre det.

- Kun 2,6 prosent (26 av 1000 personer) mener både at personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil og at eldre ikke kan lære seg nettbank.
- Det er en sammenheng mellom synet på Eldres rett til å kjøre bil og synet på deres forutsetninger for å kunne lære seg å bruke nettbank.

3.8. Hypotese 7

Hypotese 7: Blant dem som er enig i påstand 6, er det en høyere andel som er uenig i påstand 8 enn det er i totalpopulasjonen (konsistent negativ holdning). *De som mener at eldre ikke bør få kjøre bil, mener også at eldre ikke bør få kostbare operasjoner.*

Tabell 21: *Personer over 80 år bør ha samme rett til kostbare helseoperasjoner som resten av befolkningen.* Filter: Enig i påstand 6. Prosent.

Tabell 21) Personer over 80 år bør ha samme rett til kostbare helseoperasjoner som resten av befolkningen.		
Filter: enig i påstand 6: Personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil. Prosent.		
	Alle	Enig i 6
Antall	1000	147
Enig	68 %	63 %
Både og	16 %	16 %
Uenig	15 %	21 %
Vet ikke	0 %	
TOTAL	99 %	100 %

Tabell 21 bekrefter hypotese 7. I totalpopulasjonen er det 15 prosent som er uenig i at personer over 80 skal ha samme rett til kostbare operasjoner som resten av befolkningen. Tilsvarende tall blant dem som mener at personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil er 21 prosent. Det er derfor indikasjoner på en konsistent negativ holdning overfor eldre blant noen få (3 prosent). Samtidig er det slik at 63 prosent av dem som mener at personer over 75 bør miste retten til å kjøre bil, mener at personer over 80 skal ha samme rett til operasjoner som resten av befolkningen. Blant dem som mener at personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil, er det altså tre ganger så mange som mener at personer over 80 år skal ha samme rett til operasjoner, enn det er som mener at de ikke skal ha det.

- Kun 3 prosent mener både at personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil og at personer over 80 år ikke skal ha samme rett til kostbare operasjoner som resten av befolkningen.
- Det er en sammenheng mellom synet på Eldres rett til å kjøre bil og synet på Eldres rett til å få kostbare operasjoner.

3.9. Hypotese 8

Hypotese 8: Blant dem som er enig i påstand 9, er det en høyere andel som er enig i påstand 12 enn det er i totalpopulasjonen (konsistent positiv holdning). *De som mener at det bør være flere pensjonister i folkevalgte organer, mener også at de fleste pensjonister har god helse.*

Tabell 22: *De fleste pensjonister har ganske god helse.* Filter: Enig i påstand 9. Prosent.

Tabell 22) De fleste pensjonister har ganske god helse. Filter: enig i påstand 9: Det burde være flere pensjonister i kommunestyre og fylkesting og på Stortinget. Prosent.		
	Alle	Enig i 9
Antall	1000	413
Enig	42 %	54 %
Både og	24 %	35 %
Uenig	31 %	8 %
Vet ikke	5 %	3 %
TOTAL	101 %	100 %

Tabell 22 bekrefter hypotese 8. I totalpopulasjonen mener 42 prosent at de fleste pensjonister har god helse og 31 prosent at de ikke har det. Tilsvarende tall for de som mener det bør være flere pensjonister i folkevalgte organer er 54 prosent og 8 prosent. Denne gruppen har en betydelig høyere andel som er enig og en betydelig lavere andel som er uenig enn det totalpopulasjonen har.

- Blant dem som mener at det bør være flere pensjonister i folkevalgte organer, er det en høyere andel som mener de fleste pensjonister har god helse, enn det er i totalpopulasjonen.
- 22 prosent mener både at det bør være flere pensjonister i folkevalgte organer og at de fleste pensjonister har god helse.
- Det er en sammenheng mellom synet på behovet for flere pensjonister i folkevalgte organer og synet på pensjonistenes helse.

3.10. Hypotese 9

Hypotese 9: Blant dem som er enig i påstand 11, er det en høyere andel som er uenig i påstand 12 enn det er i totalpopulasjonen (konsistent negativ holdning). *De som mener pensjonister har dårlig råd, mener også at pensjonister har dårlig helse.*

Tabell 23: *De fleste pensjonister har ganske god helse.* Filter: Enig i påstand 11. Prosent.

Tabell 23) De fleste pensjonister har ganske god helse. Filter: enig i påstand 11: De fleste pensjonister har ganske dårlig råd. Prosent.		
	Alle	Enig i 11
Antall	1000	182
Enig	49 %	44 %
Både og	38 %	35 %
Uenig	9 %	15 %
Vet ikke	5 %	5 %
TOTAL	101 %	100 %

Tabell 23 viser at hypotesen er delvis bekreftet. I totalpopulasjonen er det 9 prosent som er uenig i at de fleste pensjonister har god helse. Tilsvarende tall for dem som er enige i at pensjonister har dårlig råd er 15 prosent. Det er likevel 3 ganger så mange blant denne gruppen som er enig (44 prosent) i at de fleste pensjonister har god helse, enn det er som uenig (15 prosent).

- Kun 2,7 prosent (27 av 1000) mener både at de fleste pensjonister har dårlig råd og dårlig helse.
- Det er en sammenheng mellom synet på eldres økonomi og synet på eldres helse.

3.11. Hypotese 10

Hypotese 10: Blant dem som er enig i påstand 13, er det en høyere andel som er uenig i påstand 9 enn det er i totalpopulasjonen (en mulig konsistent negativ holdning, i den forstand at man «unner» eldre å slippe verv i arbeidsliv, frivillig arbeid og folkevalgte organer – oppgaver mange eldre selv ønsker å utføre). *De som mener at pensjonister fortjener å trekke seg tilbake og nyte livet, mener også at det ikke burde være flere pensjonister i folkevalgte organer.*

Tabell 24: *Det burde være flere pensjonister i kommunestyre og fylkesting og på Stortinget.*
Filter: Enig i påstand 13. Prosent.

Tabell 24) Det burde være flere pensjonister i kommunestyre og fylkesting og på Stortinget. Filter: enig i påstand 13: Pensjonister fortjener å trekke seg tilbake, tenke på seg selv og nyte livet. Prosent.		
	Alle	Enig i 13
Antall	1000	702
Enig	42 %	41 %
Både og	24 %	24 %
Uenig	31 %	30 %
Vet ikke	5 %	4 %
TOTAL	102 %	100 %

Tabell 24 avkrefter hypotesen. De som mener at pensjonister fortjener å trekke seg tilbake, svarer helt likt med totalpopulasjonen på påstanden om at det burde være flere pensjonister i folkevalgte organer: 4 av 10 er enig, 3 av 10 uenig og 1 av 4 svarer verken enig eller uenig («både og»). Det er ikke en høyere andel i denne gruppen enn i totalpopulasjonen som mener at det ikke burde være flere pensjonister i folkevalgte organer.

- 29 prosent mener både at pensjonister fortjener å trekke seg tilbake og nyte livet, og at det burde være flere pensjonister i folkevalgte organer.
- Det er ingen sammenheng mellom å mene at pensjonister fortjener å trekke seg tilbake og synet på om det bør være flere pensjonister i folkevalgte organer.

3.12. Hypotese 11

Hypotese 11: Blant dem som er enig i påstand 14, er det en høyere andel som er enig i påstand 9 enn det er i totalpopulasjonen (konsistent positiv holdning). *De som mener at diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge, mener også det er behov for flere pensjonister i folkevalgte organer.*

Tabell 25: *Det burde være flere pensjonister i kommunestyre og fylkesting og på Stortinget.*

Filter: Enig i påstand 14. Prosent.

Tabell 25) Det burde være flere pensjonister i kommunestyre og fylkesting og på Stortinget. Filter: enig i påstand 14: Diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge. Prosent.		
	Alle	Enig i 14
Antall	1000	284
Enig	42 %	54 %
Både og	24 %	18 %
Uenig	31 %	24 %
Vet ikke	5 %	4 %
TOTAL	102 %	100 %

Tabell 25 bekrefter hypotesen. I totalpopulasjonen er det 42 prosent som mener det burde være flere pensjonister i folkevalgte organer. Tilsvarende tall for de som mener diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge, er 54 prosent.

- 15 prosent mener både at diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge, og at det er behov for flere pensjonister i folkevalgte organer.
- Det er en sammenheng mellom synet på om aldersdiskriminering er vanlig og synet på behovet for flere pensjonister i folkevalgte organer.

3.13. Oppsummering hypotese 4-11

Hypotesene som skulle avdekke positive holdninger overfor eldre, bekreftes langt sterkere enn de negative. For sistnevntes del, er det slik at hypotesene bekreftes, men at forekomsten av negative holdninger blir svært lav når man sammenstiller hvordan respondentene svarer på to påstander. Tre eksempler viser dette:

1. Det er 15 prosent som er enig i at personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil og 11 prosent som er uenig i at eldre kan lære seg å bruke nettbank, men det er kun 2,6 prosent som mener begge deler.
2. Det er 15 prosent som er enig i at personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil og 15 prosent som er uenig i at personer over 80 år skal ha samme rett til kostbare operasjoner som resten av befolkningen, men det er kun 3 prosent som mener begge deler.
3. Det er 18 prosent som er enig i at de fleste pensjonister har dårlig råd og 11 prosent som er uenig i at de fleste pensjonister har god helse, men det er kun 2,7 prosent som mener begge deler.

Eksemplene viser at det kun er om lag 3 prosent av befolkningen som (her) kan sies å ha et konsistent sett av negative holdninger overfor eldre. For hypotesene som skulle avdekke

positive holdninger er forholdet motsatt: Det er langt flere med konsistente positive holdninger overfor eldre. Tre eksempler viser dette:

1. 28 prosent er enig i at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert og 86 prosent er enig i at arbeidstakere over 50 år som regel gjør en like god jobb som andre. Til sammen 26 prosent mener begge deler.
2. 42 prosent mener at eldre har god helse og 42 prosent mener at det burde være flere pensjonister i folkevalgte organer. Til sammen 22 prosent mener begge deler.
3. 29 prosent mener at diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge og 42 prosent mener at det burde være flere pensjonister i folkevalgte organer. Til sammen 15 prosent mener begge deler.

3.14. Oppsummering kapittel 3

I kapittel 3 ble 11 hypoteser om samvariasjon testet. 6 hypoteser ble helt eller delvis bekreftet, og 5 ble helt eller delvis avkreftet. Følgende hypoteser ble helt eller delvis bekreftet:

- De som mener at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert, mener også at arbeidstakere over 50 år som regel gjør en like god jobb som andre.
- De som mener at eldre ikke bør kjøre bil, mener også at eldre ikke kan lære seg nettbank.
- De som mener at eldre ikke bør få kjøre bil, mener også at eldre ikke bør få kostbare operasjoner.
- De som mener at det bør være flere pensjonister i folkevalgte organer, mener også at de fleste pensjonister har god helse.
- De som mener pensjonister har dårlig råd, mener også at pensjonister har dårlig helse.
- De som mener at diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge, mener også det er behov for flere pensjonister i folkevalgte organer.

Følgende hypoteser ble helt eller delvis avkreftet:

- De som mener at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert, mener også at arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker.
- De som er enig at i eldre arbeidstakere har problemer med å oppdatere og omstille seg, mener også at eldre gjør en dårligere jobb.
- De som er uenig i at eldre arbeidstakere har problemer med å oppdatere og omstille seg, mener også at arbeidstakere må få fortsette i stillingen så lenge de selv ønsker.
- De som mener at arbeidstakere over 50 år ofte blir diskriminert, mener også at eldre arbeidstakere over 50 år ikke har større problemer med å oppdatere og omstille seg.
- De som mener at pensjonister fortjener å trekke seg tilbake og nyte livet, mener også at det ikke burde være flere pensjonister i folkevalgte organer.

Hypotesene som skulle avdekke positive holdninger overfor eldre, bekreftes langt sterkere enn de negative. Forekomsten av negative holdninger blir svært lav når man sammenstiller hvordan respondentene svarer på to påstander. Kun 2-3 prosent avgir svar som er konsistent negative overfor eldre (målt på samsvar på to ulike påstander). Det er langt flere respondenter med sett av konsistente positive holdninger enn konsistente negative sett av holdninger.

Svar på en enkeltstående påstand som kan oppfattes som negative overfor eldre, er oftest ikke et uttrykk for en negativ holdning, men en saklig begrunnet oppfatning om kun denne påstanden. For eksempel mener hele 43 prosent av befolkningen at arbeidstakere over 50 år ofte har større problemer med å oppdatere og omstille seg, men kun 5 prosent mener at arbeidstakere over 50 år som regel gjør en dårligere jobb enn andre, og det er kun 3,4 prosent som mener begge deler.

4. Oppsummering

4.1. Holdninger overfor eldre

I tabell 26 har vi samlet påstandene 1-4 og 6-13 for å gi en samlet oversikt over retningen på de 12 påstandene som er ment å avdekke respondentenes holdninger til eldre. Svar som kan tolkes som en positiv holdning til eldre er uthevet med **sort** skrift og svar som kan tolkes som en negativ holdning til eldre er uthevet med **rød** skrift.

Tabell 26: Påstand 1-4 og 6-13. Enig og uenig. Prosent.

Tabell 26. Påstand 1-4 og 6-13. Enig og uenig. Prosent.	Enig	Uenig	Både og Vet ikke	Sum
1. Ved nedbemanninger bør ansatte som har rett til å motta pensjon sies opp først.	39	34	26	99
2. Arbeidstakere over 50 år har ofte større problemer med å oppdatere og omstille seg enn personer under 50 år.	43	35	23	101
3. Arbeidstakere over 50 år gjør som regel en like god jobb som arbeidstakere under 50 år.	86	5	10	101
4. Arbeidstakere bør kunne fortsette i samme jobb så lenge de selv ønsker, såfremt de utfører den tilfredsstillende.	84	8	8	100
6. Personer over 75 år bør miste retten til å kjøre bil.	15	70	16	101
7. De fleste eldre kan lære seg å bruke nettbank.	76	11	13	100
8. Personer over 80 år bør ha samme rett til kostbare helseoperasjoner som resten av befolkningen.	68	15	18	101
9. Det burde være flere pensjonister i kommunestyre og fylkesting og på Stortinget.	42	31	29	102
10. Pensjonister utfører ofte nyttige oppgaver for andre.	76	6	18	100
11. De fleste pensjonister har ganske dårlig råd.	18	50	31	101
12. De fleste pensjonister har ganske god helse.	49	9	43	101
13. Pensjonister fortjener å trekke seg tilbake, tenke på seg selv og nyte livet.	70	13	16	99

Tabell 26 viser at svar som kan tolkes som positive holdninger til eldre, er flere (antall påstander) og sterkere (høyere prosentandel) enn svar som kan tolkes som negative til eldre. For eksempel er sterkeste positive og negative holdning til eldre slik at 86 prosent er enig i at arbeidstakere over 50 år som regel gjør en like god jobb som arbeidstakere under 50 år, mens «kun» 43 prosent mener at arbeidstakere over 50 år har ofte større problemer med å omstille seg enn personer under 50 år.

For flere av påstandene er andelen som har svart «både og» og «vet ikke» høy (23-43 prosent), dvs. at de ikke har tatt aktivt stilling til om de er enig eller uenig. Dette gjelder særlig

tre påstander der øvrige svar (i verste fall) kan tolkes som en negativ holdning til eldre (påstand 1, 2 og 11). Det kan være en indikasjon på to ting:

- At problemstillingene er ukjente, uinteressante og/eller irrelevante og dermed vanskelige å ta stilling til
- At påstandene er upresist formulert slik at det er vanskelig å ta stilling

Det er uansett samlet sett slik at blant svarene på disse 12 påstandene er det flere som gir uttrykk for positive enn negative holdninger til eldre. Det gjelder for alle aldersgrupper, begge kjønn, alle inntektsgrupper og utdanningsnivåer.

Ser vi på dem som uttrykker svar som kan tolkes som negative holdninger (eller fordommer eller uvitenhet) overfor eldre, så er det en overvekt av menn, personer under 30 år og personer med lav inntekt og kort utdanning. Det er antakelig en indikasjon på at respondentene tar utgangspunkt i egen virkelighet og erfaringer når de avgir svar: Egen alder, inntekt og utdanning påvirker interessen for, erfaringer med og kunnskap om eldres helse, økonomi, verdi på arbeidsmarkedet og kognitive og fysiske funksjonsnivå.

Det er svært få (2-3 prosent) som har et sett med negative holdninger (her definert som at de avgir svar som kan tolkes som negative holdninger på to påstander). Svar på en enkeltstående påstand som kan tolkes som en negativ holdning overfor eldre, er som regel uttrykk for en saklig uenighet og ikke en del av et konsistent negativt holdningssett. Det er langt lettere å finne eksempler på det motsatte, dvs. at ett og samme individ har svar på to eller flere påstander som kan tolkes som et konsistent positivt holdningssett.

Vi vet ikke noe om hvilke verv, roller og funksjoner de svært få som har aldersdiskriminerende holdninger (i denne undersøkelsen) besitter. Vi vet derfor ikke noe om og i hvilken grad deres negative holdninger omsettes til diskriminerende atferd overfor eldre. Deres felles sosioøkonomiske kjennetegn (lav alder, lav inntekt og lav utdanning) kan imidlertid være en indikasjon på at de fleste av dem neppe befinner seg i maktposisjoner med stor innflytelse på eldres liv.

4.2. Forekomsten av aldersdiskriminering

I tabell 27 har vi samlet de to påstandene som skulle avdekke respondentenes holdninger til forekomsten av aldersdiskriminering i arbeidslivet (påstand 5) og generelt (påstand 14).

Tabell 27: Påstand 5 og 14. Enig og uenig. Prosent.

Tabell 27. Påstand 5 og 14. Enig og uenig. Prosent	Enig	Uenig	Både og Vet ikke	Sum
5. Arbeidstakere over 50 år blir ofte diskriminert i arbeidslivet.	28	42	30	100
14. Diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge.	29	46	26	101

Tabell 27 viser at svarene for begge påstander er tilnærmet like. Det er et flertall (42-46 prosent) som er uenig. Disse svarene kan tolkes som at i underkant av halvparten av respondentene mener at aldersdiskriminering ikke er et stort problem i Norge – det skjer ikke ofte/det er ikke vanlig - verken i arbeidslivet eller generelt.

Men det er om lag 3 av 10 (28-29 prosent) som mener at aldersdiskriminering er et problem i Norge, både i arbeidslivet og generelt. Deres svar kan tolkes dithen at aldersdiskriminering er et utbredt problem.

Det er en høy andel (26-30 prosent) som ikke har tatt aktivt stilling til om de er uenig eller enig i de to påstandene, dvs. de har svart «både og» eller «vet ikke». Det kan tolkes som en bekreftelse på at få kjenner til og/eller har reflektert over fenomenet aldersdiskriminering.

Blant dem som mener at aldersdiskriminering er et problem i arbeidslivet, er det en overvekt av kvinner, personer over 50 år, personer med kort utdanning og personer med lav inntekt. Blant dem som mener at diskriminering av eldre er ganske vanlig i Norge (generelt), så er overraskende nok alder ikke en egenskap som påvirker svarene, men kvinner, personer med kort utdanning og personer med lav inntekt, er overrepresentert her også. Svarene på begge påstander viser antakelig at respondentene tar utgangspunkt i egen virkelighet og erfaringer når de avgir svar:

- Alder, kjønn, inntekt og utdanning påvirker hvor berørt og opptatt man er av aldersdiskriminering i arbeidslivet.
- Kjønn, inntekt og utdanning påvirker hvor berørt og opptatt man er av aldersdiskriminering ellers.

At bakgrunnsvariablene kjønn, inntekt og utdanning påvirker respondentens syn på forekomsten av aldersdiskriminering, er en indikasjon på at alder ikke er, eller oppfattes som, et selvstendig diskrimineringsgrunnlag, men samvirker med andre diskrimineringsgrunnlag. Sagt på en annen måte: Det er ikke sikkert man er i fare for å bli aldersdiskriminert bare fordi man er gammel, men faren er antakelig større for eldre kvinner med lav inntekt og kort utdanning, enn for eldre menn med høy inntekt og lang utdanning.

4.3. Konklusjon

Denne undersøkelsen viser – med forbehold om undersøkelsens begrensninger – at nordmenn har overveiende positive holdninger til eldre. Det er flere som gir uttrykk for positive enn negative holdninger til eldre. Det gjelder for alle aldersgrupper, begge kjønn, alle inntektsgrupper og alle utdanningsnivåer. Det betyr ikke at aldersdiskriminering ikke forekommer, fordi om lag 3 av 10 gir uttrykk for at aldersdiskriminering er et utbredt problem i arbeidslivet og generelt. Påstandene om aldersdiskriminering har en høy andel respondenter som ikke klarer å ta stilling til om og i hvilken grad fenomenet finnes. Konklusjonen er derfor at:

- Folk har positive holdninger til eldre
- Aldersdiskriminering forekommer i og utenfor arbeidslivet
- Det er behov for mer kunnskap om holdninger til eldre og aldersdiskriminering

Egne notater:

HOLDNINGER TIL ELDRE 2013

Utgitt av Statens seniorråd, april 2013

ISBN-nr.: 978-82-998757-6-9

Denne rapporten finner du som pdf-fil på Statens seniorråds hjemmeside: www.seniorporten.no.

Statens seniorråd

Postboks 7077 St Olavs plass
0130 OSLO

Telefon: 21 07 19 40

E-post: postmottak@statens.seniorraad.no

www.seniorporten.no

The logo for Statens seniorråd features the organization's name in a stylized, orange, sans-serif font. Below the text is a thick, orange, curved line that tapers at both ends, resembling a wave or a smile.
